

SZENT ISTVÁN EGYETEM
ALKALMAZOTT BÖLCSÉSZETI KAR
INFORMATIKAI ÉS KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI TANSZÉK

A web hatása a könyvtárakra

Konzulens:

dr. Prókai Margit, PhD
egyetemi docens

Készítette:

Mészáros Kornélia
informatikus könyvtáros

Jászberény

2010

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	4
2. A KÖNYVTÁR SZOLGÁLTATÁSAI.....	7
2.1. Hagyományos szolgáltatások.....	8
2.2. Digitális szolgáltatások.....	10
3. WEB 2.0.....	12
3.1. Kialakulása, kezdetei	12
3.2. Jelentése	15
3.3. Szolgáltatásai	16
4. KÖNYVTÁR 2.0.....	25
4.1. Kialakulása, kezdetei	25
4.2. Jelentése	27
4.3. Szolgáltatásai	29
4.4. Kérdőív elemzése.....	35
4.5. Kitekintés – A könyvtárak jövője	43
5. ÖSSZEFOGLALÁS	50
6. MELLÉKLETEK.....	52
7. IRODALOM.....	62
7.1. Forrásjegyzék:.....	62
7.2. Felhasznált szakirodalom:.....	63

Mottó

„Semmi sem állandó csak a változás maga”

(Herakleitosz)

1. BEVEZETÉS

A dolgozat témája a hagyományos és digitális könyvtári szolgáltatások menedzsmentje. Ezen belül feltérképezi az újabb könyvtári szolgáltatásokat, könyvtárhasználati trendeket, tendenciákat, a sokat emlegetett és sok vitát kiváltó web 2.0-es szolgáltatások hatását a hazai könyvtárügyre, ezen belül kiemelten a könyvtári szolgáltatásokra. A magyarországi megyei könyvtárak tekintetében vizsgálja, összehasonlítja az intézmények rugalmasságát, változóképességét, trendjeit, szolgáltatásmarketingjét, tapasztalatait a témával kapcsolatban, illetve a felhasználók visszajelzéseit a szolgáltatások minőségéről, hasznosságáról. Az összehasonlító elemzés alapja egy kérdőív, amelyet az érintett könyvtárak az interneten keresztül töltöttek ki.

A dolgozat mottójának Herakleitosz idézetét választottam ami - akkor ugyan nem ilyen aspektusban fogalmazódott meg, de - a XXI. századra kivetítve jól tükrözi annak felgyorsult lüktetését. Semmi sem végleges. Egy új dolog (lehet ez egy szoftver vagy egy technikai berendezés) megjelenése után nem kell eltelnie sok időnek és már ennek javított, csiszolt verziója is kapható. Nincs megállás, nincs pihenés, az élet pörög, a változás pedig még jobban érzékelhető, mint korábban. A legjobban talán az informatika és a számítástechnika területén érezhetjük, ahol szinte naponta végeznek apróbb fejlesztéseket a különböző szoftvereken, programokon, honlapokon és naponta jelennek meg – vagy éppen tűnnek el - új alkalmazások.

„Kicsi a világ!”, hallhatjuk sokszor a már közhellyé vált mondatot. De akkor ténylegesen nem gondolunk bele, hogy ez valóban így van. Egész világunkat átszövik a hálózatok. Kutatások szerint társadalmi hálónkban két teljesen ismeretlen személy is ismeri egymást maximum hat emberen keresztül (ez az úgynevezett „hatlépcsnyi távolság” elmélet). Ezt az elméletet továbbgondolták és más területekre is alkalmazták (ökológia, sejt kutatás...stb.). A web – a manapság egyik legnagyobb, ember által létrehozott mesterséges hálózat - esetében ez tizenkilenc lépés. Bár nem tűnik annak, de az internet is egy kis világ, ahol bármely dokumentum a másiktól tizenkilenc kattintásnyira van. Ez azt sugallhatja, hogy könnyű megtalálni a dolgokat, de ez a valóságban nem így van. A világhálón található adatok rendszere skálafüggetlen hálózatot alkot, ami azt jelenti, hogy a linkek nem véletlenszerűen kapcsolódnak egymáshoz, hanem a többségüket egy nagyon népszerű kisebbség birtokolja (ilyen például a Google és a többi olyan népszerű, sok kapcsolattal rendelkező oldal, amelyekre szinte bárhonnán eljuthatunk). Viszont vannak kisebb,

úgynevezett „szigetek”, amelyek nem kapcsolódnak ezekhez a nagy csomópontokhoz, ezért az ide tartozó oldalakat nagyon nehéz – ha nem ismerjük őket, szinte lehetetlen – elérni. Továbbá, ezeket a keresők sem indexelik. A web ezen részét nevezzük láthatatlan, vagy mély web-nek. A világháló összes dokumentumának körülbelül ¼-e ilyen sziget, ahova nagyon nehéz eljutni (Barabási, 2003). A könyvtárosok dolga az, hogy ezeknek a „szigeteknek” a tartalmát láthatóvá tegyék a használók számára. Vannak egyéni kezdeményezések (pl.: Google Scholar (<http://scholar.google.com/>), BASE (<http://www.base-search.net/>), Vascoda (<http://www.vascoda.de>)), a tudományos részek feltárása azonban csak összefogással, a tudományos- és az üzleti élet szereplőinek bevonásával lehetséges (Lewandowski-Mayr, 2006).

Nehéz elképzelni, hogy mindez Tim Berners Lee első honlapjától indult és mára már több milliárdos nagyságúra duzzadt. Egy 1999-es adat szerint a web mérete 800 millió oldal volt (ami az előző évnek közel kétszeresét tette ki) (Barabási, 2003) és akkor még nem is volt olyan népszerű az internet, a közösség nem vett részt annyira az építésében, inkább csak az ott található információt használták fel. A 2005-ös adatok a látható web méretét már 11,5 milliárdra teszik (Gulli-Signorini, 2005), ami azóta is folyamatosan és nagy léptékben, exponenciálisan nő. Természetesen a web növekedésével a felhasználók száma is gyarapodik. A 2000-es adatok szerint számuk 360 millió fő volt, 9 év alatt pedig további növekedéssel elérte a 1,7 milliárdot (Internet World Stats, 2009). Az internet-használat mára már annyira elterjedt lett, hogy a legtöbben azt hiszik, hogy minden megtalálható rajta (a webbel helyettesítik a könyvtárat), és ha valamit ott nem találnak az nem is létezik. A weben valóban sok kérdés gazdára lel, csak győzzük kiválogatni a „zajból” a számunkra hasznosakat. A web ugyanis nem könyvtár. Hiányzik belőle a szakmai ellenőrzés, nincs katalogizálva, minimális a gyűjteményi szervezettsége és szerkezete és – akármennyire is úgy tűnik sokaknak - nem található meg rajta minden (Griffiths, 1999).

Ahogy az egészségügyben dolgozóknak is oda kellene figyelniük, hogy betegük ne pártoljon el tőlük, és - a sokszor órákon át tartó sorban állás és várakozás helyett - ne hívja segítségül inkább „dr. Google”-t, úgy a ma digitális világában a könyvtárosoknak is ügyelniük kell rá, hogy kiszolgálják használóik igényeit és tudatosítsák bennük, hogy egy felkészült könyvtáros milyen pluszt, milyen értéket adhat hozzá az információhoz. Az orvosi példánál maradva, egy jó könyvtárosnak olyannak kell lennie, mint egy jó körzeti orvosnak. Mindenhez értenie kell egy kicsit, de ha használójának speciális kérdései adódnak, akkor át kell tudnia irányítani más intézménybe (szakorvoshoz, esetünkben szakkönyvtárba), ahol kielégítő választ tudnak adni az adott kérdésre.

Az információtartalom gyors növekedése miatt a használó segítségre szorul a számára szükséges információ kiemelésében és a saját szempontjából való kiértékelésében. Meg kell tanítani őket a megfelelő források megtalálására és kiértékelésére, az egész életen át tartó tanulásra.

Az információ mára már egyre inkább áruvá vált, ezt mutatja az információ brókerek megjelenése is.

2. A KÖNYVTÁR SZOLGÁLTATÁSAI

A nyilvános könyvtár

- a) rendelkezik kizárólagosan könyvtári szolgáltatások céljaira alkalmas helyiséggel,
- b) helyben nyújtott alapszolgáltatásai ingyenesek.

„A könyvtárhasználót ingyenesen illetik meg a következő alapszolgáltatások:

- a) a könyvtárlátogatás,
- b) a könyvtár által kijelölt gyűjteményrészek helyben használata,
- c) az állományfeltáró eszközök használata,
- d) információ a könyvtár és a könyvtári rendszer szolgáltatásairól.”

„A (2) bekezdésben felsoroltakon kívüli szolgáltatások a könyvtárba való beiratkozással vehetők igénybe. A beiratkozásért a fenntartó döntése alapján beiratkozási díj szedhető.”

„A beiratkozott olvasó ingyenesen kölcsönözheti a nyomtatott könyvtári dokumentumokat.”

„A könyvtárhasználó által igénybe vehető szolgáltatások körét, az igénybevétel módját és a díjak mértékét a könyvtárhasználati szabályzat tartalmazza, melyet a könyvtárhasználó köteles betartani.” (1997. évi CXL. Törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 54-56-57. §)

2.1. Hagyományos szolgáltatások

- dokumentumok kölcsönzése
  - könyv
  - kotta
  - partitúra
  - térkép
  - aprónyomtatványok (képeslapok, meghívók, plakátok...stb.)
  - zenei CD
  - DVD
  - videokazetta
  - hangkazetta
  - hangoskönyv
  - nyelvtanulást segítő kazetta
  - diafilm
  - grafikák kiállításokhoz, díszítéshez
  - képzőművészeti albumok, mappák
  - egyéb
- helyben használat
  - kézikönyv
  - CD-ROM
  - mikrofilm
  - egyéb
- előjegyzési lehetőség
- könyvtár katalógusának használata
- szakirodalmi tájékoztatás
- irodalomkutatás
- sajtófigyelés
- időszaki kiadványok helyben használata
- egyes helyben használható dokumentumok kölcsönzése a könyvtár zárva tartási idejére
- fénymásolás
- nyomtatás (színes / fekete-fehér)

- könyvtárközi kölcsönzés (hazai, illetve külföldi könyvtárakból)
- szövegszerkesztés
- különböző technikai eszközök igénybevétele:
  - TV
  - számítógép
  - hanglemez lejátszó
  - magnó
  - CD lejátszó
  - DVD lejátszó
  - projektor
  - vetítövászón
  - flip chart tábla
  - egyéb
- laminálás

2.2. Digitális szolgáltatások

- CD/DVD írás
- hangmásolás
  - szerkesztett műsorok
  - egyéb (szerzői jogra való tekintettel)
- szkennelés
- digitalizálás
  - házi videók (lakodalom, ballagás, keresztelő...)
  - bakelitlemezek (a szerzői jog figyelembe vételével)
  - egyéb (a szerzői jog figyelembe vételével)
- internet használat
- internetes adatbázisok használata
  - csak a könyvtárban elérhetők
    - ❖ EBSCO
    - ❖ NAVA
    - ❖ EISZ
    - ❖ a könyvtár által előfizetett és interneten is jelenlévő folyóiratok legfrissebb számainak internetes elérhetősége
    - ❖ egyéb
  - könyvtártól függetlenül elérhetők
- elektronikus és digitális állomány közzététele (és a használatához szükséges feltételek megteremtése)
- interaktív könyvtári honlap
- online katalógus (OPAC)
  - hosszabbítás
  - előjegyzés
- virtuális tájékoztató szolgálat (pl. LibInfo vagy egyéb, egyedi szolgáltatás)
- offline adatbázis-szolgáltatás (CD-ROM-os)
- video-konferenciák
- hátrányos helyzetűek részére
  - felolvasóprogram

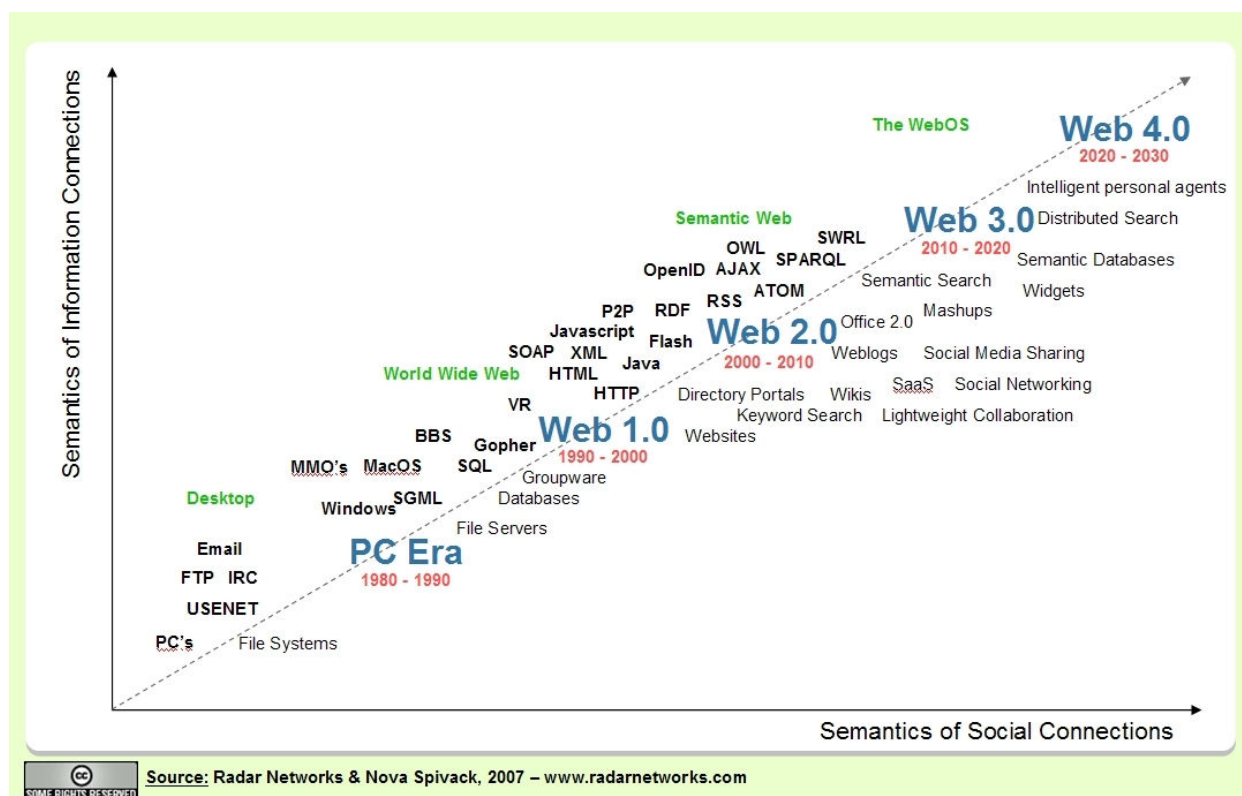
- indukciós hurok
- egyéb
- web 2.0 könyvtári alkalmazása, könyvtár 2.0 szolgáltatásai

3. WEB 2.0

3.1. Kialakulása, kezdetei

Napjaink egyik legnépszerűbb kifejezése – web 2.0 - először 1999-ben bukkant fel, majd az O'Reilly Media 2004-es konferenciáján hangozott el és Tim O'Reilly-nek köszönhetően rövid időn belül nagyon népszerű lett. Blogok, fórumok, folyóiratok foglalkoznak vele és az utóbbi időkben - sok vitát, ellenérzést kiváltva - konferenciák kedvelt témájává vált. Sok szakterület átvette ezt a kifejezést és megalkotta a saját 2.0-ás világát (pl.: marketing 2.0, e-learning 2.0, business 2.0, könyvtár 2.0) (Paszternák-Takács-Mikulás, 2007).

Az alábbi kép (1. ábra) jól ábrázolja, hogy az informatika területén mit értenek a web fejlődésén.

1. ábra A web fejlődése

(Forrás: <http://novaspivack.typepad.com/RadarNetworksTowardsAWebOS.jpg>)

Elődje a web 1.0 – hozzá kell tenni, hogy a web 2.0 kifejezés „létrejötté” után kezdték csak így nevezni. Ezzel a fogalommal a 1990 és 2000 közötti időszakot jelölik, ami a world wide web megjelenésétől az ezredfordulóig, az úgynevezett dotkom „lufi” kidurranásáig terjedt. A world wide web megjelenésével az információcsere már magasabb szinten történhetett, mint a korábbi időszakban, mely még nem kötődött a webhez. Ennek az időszaknak utólagosan a „PC korszak” nevet adták, melyet a korlátozott – gyakorlatilag csak karakteres felületen történő - információcsere jellemzett, ennek lehetőségei voltak például az ftp, usenet, irc, az elektronikus levelezés - e-mail. Ezt követően az 1990-es évektől jelentős változás következett be. Az információcsere eszközei egyszerűbbé váltak, megjelentek az első „közösségi” tartalmak (gopher, newsgroup, java, flash, html), de a webet a fejlesztők által létrehozott és kézben tartott - kezdetben egyszerű szöveges, majd grafikus, dinamikusan változó - személyes és intézményi weblapok uralták (Ládi, 2008b). Ezek a technológiák tehát nem újak, a web 2.0 ugyanazokat az alkalmazásokat használja, mint a web 1.0 (Koltay, 2008), annyi különbséggel, hogy korábbinál sokkal kibővültebb az eszköztára, lényegesen interaktívabb, dinamikusabb, nyitottabb, rámutat a webhasználat új irányaira, előtérbe helyezi a felhasználót, a hangsúly a közös tudáson van. A felhasználókból tartalom előállítók és - megosztók lesznek, minden letöltő egyben feltöltővé is válik.

Már megjelent a web 3.0 fogalma is – holott egyesek még a korábbi verziókat sem értették meg, sokan pedig még nem is hallottak róluk. Az alapok megalkotója Tim Berners Lee, aki a 90'-es évek elején kifejlesztette a webet (ma web 1.0), manapság pedig a szemantikus web létrehozásán dolgozik. A web 3.0 a web 2.0 hibáit próbálja meg kiküszöbölni, ezáltal egy intelligens webet létrehozni. A web 2.0 túl sok programot használ, túl sok jelszó, és azonosító kell hozzá, a tervek szerint a web 3.0 pedig ezeket a szolgáltatásokat próbálja majd meg összevonni, integrálni, hogy a felhasználók számára egyszerűbben kezelhetőek, átláthatóak legyenek. A keresésnél az intelligens feltárássra helyezik a hangsúlyt, a cél a rengeteg átláthatatlan információ kontrollálása a tudásbázisok, ontológiák, taxonómiák fejlesztésével, létrehozásával és a weboldalak átláthatóvá tételével, az információ könnyebb kereshetősége.

Ahogy a képen is látszik (*1. ábra*) a fejlődés nem áll meg. Felmerült már a web 4.0 fogalma is, mely szerint intelligens személyi ügynökök végeznék a testre szabott tartalmi feltárást és keresést, a web mindenütt jelen lenne, megjelennének a hálózati operációs rendszerek és a legtöbb alkalmazás az interneten működne. Azonban ez még csak álom, a

távoli jövő, amit a ma és holnap változásai még erősen befolyásolhatnak, változtathatnak (Ládi, 2008b).

3.2. Jelentése

A web 2.0 meghatározására már sok próbálkozás akadt, különböző megközelítésekből számos dolgot jelöltek vele. Ezek szerint egyszerre szól elgondolásokról, viselkedésmódokról, technológiákról és ideálokról (Koltay, 2008), de még jelenleg sincs egyetlen általánosan elfogadott konkrét definíciója.

A „közösségi” tartalmak egyre népszerűbbé válásával, az internet nagymértékű elterjedésével, nagy sáv szélességgel, a szükséges szoftverháttérrel a felhasználónak már lehetősége nyílik saját tartalom közzétételére, a szolgáltatások használatának egyszerűsége miatt programozási ismeretek nélkül akár saját weboldal létrehozására. Ezek a szolgáltatások tehát a közösségre épülnek, azon belül is elsősorban a fiatalokra, az „internet generációra”, akik nap mint nap használják ezeket az alkalmazásokat, tehát életük részévé vált.

3.3. Szolgáltatásai

- **Fórum**

Egy téma köré csoportosuló emberek aszinkron internetes társalgása. Ezek a fórumok általában egy weboldalhoz tartoznak és legtöbb esetben ennek felügyelete alatt állnak. A fórumban lehetőségünk van elolvasni mások véleményét, illetve regisztráció után hozzászólni a weboldal témáihoz, de találhatunk témától eltérő topikokat is (Ládi, 2008b).

- **Blogok**

Eredetileg weblog. A „web” és „log” (napló) szavak összetételéből alakult ki, mely mára már lerövidült és a blog szó vált közismertté (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Blog>).

Pl.: <http://www.blogter.hu/>, <http://www.freeblog.hu/>

Internetes naplót takar. Remek hely a szabad véleménynyilvánításra. Kétfajta blog ismert; az egyik a személyes, a másik az információs blog.

Az információs blogokat szintén két csoportra oszthatjuk, az egyik egy konkrét téma köré csoportosul (pl.: környezetvédelem), míg a másik egy-egy intézménnyel, vállalattal, esetleges termékkel kapcsolatos információkat mutatja be. Az információs blogoknak általában több szerkesztőjük van. A témáról szóló irodalmat folyamatosan figyelik és saját, szubjektív hozzászólásaikkal egészítik ki (Ládi, 2008b). Információs blogra példa: a technika irodalmát összegyűjtő <http://techline.blogter.hu/> (Minden, ami technika), intézményi blogra pedig a Nádasy Múzeum internetes naplója (<http://nadasymuzeum.freeblog.hu/>).

A személyes blogokban a bloggerek mindennapjaikat írják le, a körülöttük zajló eseményeket véleményezik, ötleteiket osztják meg (Ládi, 2008b).

Már léteznek mikroblogok is, melyekben jellemzően rövid gondolatokat, üzeneteket egy-egy képet, linket, videót oszthatunk meg. Ezek többsége személyes jellegű.

Pl.: Twitter, Plurk

A téma (web 2.0) felkapottságát mutatja az is, hogy már megjelentek róla az első karikatúrák, vicces képsorozatok. Íme egy példa a blogok világából (2. ábra).

PART 1:
COMMUNICATE WITH YOUR EMPLOYEES

2. ábra Hogyan használjuk a web 2.0-t a vállalatoknál?

(Forrás: <http://itmanagement.earthweb.com/img/2007/12/getting-fired.jpg>)

Mely szabad fordításban így hangzana:

„1. lecke: Kommunikáció az alkalmazottakkal

Nem olvastad a blogomat? Tegnap kirúgtalak.”

- **Azonnali üzenetküldés**

Szinkron, valós idejű internetes társalgás, mely során a kommunikáció egy időben történik az interneten keresztül. Léteznek különböző chatek, illetve olyan szoftverek is, melyeknél a kapcsolatfelvételt engedélyezni kell, így csak azokkal leszünk képesek kommunikálni, akiket már előzőleg felvettünk a partnerlistánkra, illetve akiknek engedélyeztük a felvételt (pl.:MSN, Skype). Vannak több protokoll kezelésére is alkalmas kliensprogramok (IRC, AOL, stb.) (Paszternák-Takács-Mikulás, 2007).

- **Linkgyűjtemények**

Egy témakör köré összegyűjtött internetes forrásokat tartalmazó oldalak. Ezt bárki létrehozhatja egy általa kedvelt, ismert szakterület linkjeiből. Lehetőség van olyan linkgyűjtemény készítésére is, melyben egy adott oldalt értékelve, bemutatva segíthetjük a téma iránt érdeklődőket. Ezeket annotált linkgyűjteményeknek nevezzük. A linkekhez tag-eket is rendelhetünk, melyek segítségével, könnyen kilistázhatók az egy témához tartozók. Ilyen szolgáltatások például a del.icio.us, a kedvenceim.com, illetve a www.lap.hu szolgáltatása (Ládi, 2008b).

- **Wiki**

Egy szoftvertípus neve, ennek segítségével készül az egyik legnagyobb és legismertebb wiki a Wikipédia (Ládi, 2008a). Ez egy közösen szerkesztett „szabad enciklopédia”, melynek tartalmát – regisztráció után - bárki szerkesztheti, módosíthatja, ezért a benne található információt sokan megbízhatatlannak tartják. A szócikkek között kapcsolat áll, amelyet linkekkel adhatunk meg. Több nyelven is elérhető, a magyar változat (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Kezd%C5%91lap>) például több, mint 150.000 szócikket tartalmaz. Azonban ez a szolgáltatás nem csak lexikonszerkesztésre jó, számos más lehetőséget is tartalmaz. Például létrehozhatunk vele szótárakat is. Ilyen a Wiktionary, ami egy többnyelvű szótár- és kifejezésgyűjtemény (Ládi, 2008b), magyar változata Wikiszótár (<http://hu.wiktionary.org/wiki/Kezd%C5%91lap>) néven létezik, szinonimaszótár, antonimaszótár és szólásgyűjtemény. Ezenkívül egyszerű kézikönyvek, tankönyvek is írhatók ebben a rendszerben (Szűcs-Vida, 2007), de egyéb lehetőségei is vannak, melyekről később még szó lesz.

- **Közösségi oldalak**

Talán a legnépszerűbb, legismertebb alkalmazások közé tartoznak. Nem a közös tartalom létrehozása a cél, hanem inkább a kapcsolattartás. Itt a felhasználók feltölthetik személyes adataikat, megoszthatják egymással képeiket, videóikat, ezekhez hozzászólásokat írhatnak, különböző csoportokat, klubokat hozhatnak létre, illetve lehetnek tagjai, hirdetések adhatnak fel, társat kereshetnek, különböző alkalmazásokat vehetnek fel, kvízeket, tesztekkel tölthetnek ki, üzeneteket küldhetnek és szinte naponta bővülő új szolgáltatásokkal szórakoztathatják egymást és magukat. Ezen oldalak egy része meghíváson alapul, tehát, ahhoz, hogy az oldalra regisztrálni tudjunk, kell egy ismerős, akin keresztül bejuthatunk ebbe a rendszerbe. Ilyenek például a Magyarországon nagyon népszerű MyVIP (<http://www.myvip.com>), iwiw (<http://www.iwiw.hu>) és barátikör (<http://www.baratikor.com>). Más oldalakon a regisztrációhoz csak egy e-mail cím kell. Példa erre a tengerentúlon nagy népszerűségnek örvendő, de már itthon is elterjedt MySpace (<http://www.myspace.com>) és kezdetben csak a Harvard hallgatói számára alapított Facebook (<http://www.facebook.com/>).

- **Képmegosztó oldalak**

A felhasználó ezek segítségével megoszthatja, albumokba rendezheti, szerkesztheti képeit, ezekhez kulcsszavakat, címkéket (tag-eket) rendelhet, hozzászólásokat írhat és mappáit priváttá, vagy jelszóval védetté teheti.

Számtalan változatuk ismert. Néhány példa: Flickr, Indafotó, Photobucket, a Google fejlesztése a Picasa.

- ***Videomegosztó portálok***

A képmegosztókhoz hasonló funkciói vannak, megosztás, címkézés, kulcsszavazás, továbbá itt regisztráció után létrehozhatjuk saját profilunkat, értékelhetjük a videókat és a más által feltöltött nekünk tetszőket felvehetjük a sajátjaink közé egy külön mappába.

Ilyen oldalak pl.: YouTube, Videa, IndaVideo

- ***Fájlcserélő rendszerek***

Ezek segítségével a felhasználók zenéket, filmeket, videókat, fotókat, szövegeket oszthatnak meg egymással. Az első ilyen rendszert, a Napster-t 1999-ben Shawn Fanning hozta létre. Kezdetben csak a barátok közt terjed, majd hamarosan milliós felhasználótábora lett. A manapság használatos peer to peer (röviden P2P) megoldások eltérnek a korábban használtaktól (Napster). Itt ugyanis központi csomópont nélkül történik a fájlok cseréje (Mesterházy-Mikó, 2009), a letöltéshez csak egy fájlcserélő kliens programra (Torrent) van szükség. A felhasználók a program használata közben egyszerre letöltők és megosztók is. Ezek nagyon gyakran illegális tartalmak, melyek cseréléséről, letöltéséről megoszlanak a vélemények mind a jogvédőszervezetek, mind a különböző művészek körében. Ha csak a zenét említjük, vannak, akik úgy gondolják, hogy Kodály gyermekei vagyunk, azaz „Legyen a zene mindenkié...”. Ehhez a táborhoz tartoznak többek között az R.E.M, Radiohead, Moby, a Muse és a Kaukázus. A másik tábor képviselői viszont azt mondják, nem azért vették meg a legjobb hangszereket, és bérelték ki a legjobb stúdiót, hogy aztán kemény munkájukért cserébe a rajongók ingyen letölthessék azt. Ezt a tábor képviselik például: Eminem, Lily Allen, a U2, Metallica és Madonna, akiről el is terjed, hogy miután a 2003-as American Life c. lemeze már megjelenése előtt letölthető volt, bosszúból saját kezűleg töltött fel hamis mp3-akat, amiket meghallgatva az énekesnő „mit gondolsz, mi a francot csinálsz?” kérdése hangzott.

Manapság a letöltésekre már számtalan (legális és illegális) lehetőség van. Nem csak a P2P alapon működő ingyenes szoftverek léteznek. Zene letöltésére például ott az iTunes Store, az Amazon MP3, az EMusic, vagy, a magyarok között a dalok.hu, songo.hu és az újonnan közzétett Sony adatbázis, de vannak tematikus blogok is, ahol egy bizonyos műfaj, stílus darabjai között böngészhetünk (Mesterházy-Mikó, 2009). Ingyenes filmnézésre pedig jó példa <http://www.moovie.hu> és a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA, <http://www.nava.hu/>). Az utóbbin található archivált műsorok egy részének megtekintésére

csak az úgynevezett NAVA-pontokban van lehetőség. Ezt a szolgáltatást a NAVA-pont hozzáférést biztosító intézmények – többnyire nyilvános könyvtárak és oktatási intézmények - látogatói ingyenesen használhatják. A Public Domain Torrents (<http://publicdomaintorrents.com/>) oldaláról olyan filmeket tölthetünk le ingyen, amelyeknek már lejárt a szerzői jogvédelme, vagy maga a szerző mondott le arról. Továbbá megemlíthetjük még a Legal Torrents (<http://www.legaltorrents.com/>) honlapját is, ahonnan nem csak filmeket, de zenéket, hangoskönyveket és egyéb dokumentumokat, egyszóval a szerzői jogot nem sértő mindenféle ingyenes tartalmat letölthetünk. (Szedlák, 2008)

- **Online térképalkalmazások**

A legismertebb a Google Maps, mely az elérhető térképekkel, műholdas és repülőről készített felvételek segítségével az egész Földet lefedi. A térképen különböző helyekre is lehet keresni (pl.: színház, mozi, szálloda, pizzéria) és útvonaltervezésre is alkalmas. 2007 óta elérhető a „Street View” („utcanézet”) nézet is. A képeket speciális kamerával felszerelt személyautókkal készítik, ezeket a körpanoráma-fotókat felhasználva az „utcán” lehet mozogni, nagyítani, forogni. Ez a szolgáltatás sok port kavart és rendszeresen támadják a személyiségi jogok védelme miatt, ugyanis a felvételeken például kivehetőek a személyek arcai és az autók rendszámai is (http://hu.wikipedia.org/wiki/Google_Maps).

A Google mellett a Yahoo is létrehozta saját online térképalkalmazását a Yahoo! Maps-t (<http://maps.yahoo.com/>).

Ismert még a WikiMapia, ami a Google térképszolgáltatását ötvözi a wiki rendszerrel (<http://hu.wikipedia.org/wiki/WikiMapia>).

- **Online játékok**

Rengeteg online játék található az interneten, az egyik ilyen a Second Life (SL). Egy virtuális valóságalkalmazás, internet alapú virtuális világ, amelyben a felhasználók hasonlóan élhetik mindennapjaikat, mint a valós életben. Erre számos lehetőségük adódik. Létrehozhatják saját karakterüket, kapcsolatokat építhetnek ki, közösségi programokban vehetnek részt... stb. Sokan nem értékelik játékként, ugyanis itt nincs győztes vagy vesztes, az oldal készítői szerint ez egy önfenntartó virtuális környezet, ahol a felhasználók saját szórakoztatásukra saját végezhetik tevékenységüket (http://hu.wikipedia.org/wiki/Second_Life). Az SL népszerűségének megdöntésével

próbálkozott a Google – figyelmen kívül hagyva ezzel a marketing „vastörvényeit” (Ries, 1995) - is a saját „second life”-val a „Lively”-vel, ez azonban nem sikerült neki.

Magyar fejlesztésű online játék a „Honfoglaló” (<http://www.honfoglalo.hu/>), ami 2002-ben indult, azóta számos fejlesztésen ment keresztül és a mai napig is töretlen népszerűségnek örvend. A játékot – regisztráció után - a kisiskolásoktól kezdve (Junior részben) a nyugdíjas korosztályig bárki játszhatja. A játék típusa kvíz, illetve stratégiai jellegű. Kétféle kérdéstípus van; a feleletválasztós és a tippelős. A játék során létrehozhatunk külön szobákat is, amikben lehetőségünk van megválasztani az ellenfeleinket, így könnyen összemérhetjük tudásunkat barátainkkal is. A cél, minél több kvíz-csatát, „háborút” nyerni, melyekkel aranytallérokra tehetünk szert, amikkel licitálhatunk különböző ajándéktárgyakra, utalványokra és társasjátékokra. 2009-ben megrendezték a „Színházak csatáit”, ahol 27 színház küzdött meg egymással, a nyeremény pedig több millió forint értékű reklám- és hirdetési megjelenés volt a 2010-2011-es évadra. A társkeresők népszerűsége ide is begyűrözött, így a játék mellett már található társkereső chat-et is „Társfoglaló” néven.

Online játékok még a The West (<http://www.the-west.hu/>), a XIX. Századi vadnyugat játéka, illetve a Facebook számos játékkínálata közül a legismertebbek a Farmville és a Mafia Wars. A web tehát gondoskodik arról is, hogy a már említett alkalmazások – pl.: hírcsatornák, figyelő rendszerek - által megspórolt időt szintén „nála” töltsük el.

- **Online kereskedelem**

Online áruházak termékeinek, illetve egyéb online szolgáltatásoknak a fizetését teszi lehetővé az interneten keresztül. Ilyen fizetési módszert kínál például a PayPal, mely egyben a pénzügyi intézet és a fizetési módozat neve is. A Pay-Pal segítségével egy elektronikus számlát hozhatunk létre, amit hitelkártyás fizetéssel, banki átutalással vagy inkasszó megbízással tölthetünk fel lakossági- vagy céges bankszámlánkról. Így az online vásárlások során nem kell kiadnunk bizalmas hitelkártya- vagy számladatainkat, a fizetés lebonyolításához elég a PayPal felhasználónevünk és jelszavunk megadása (<http://hu.wikipedia.org/wiki/PayPal>).

- **Előre megírt licencszerződések**

Manapság a szerzői jogokkal nagyok a (nem feltétlenül tudatos) visszaélések. Például a Google-t már rengetegen támadták a nagytömegű digitalizálási projektje miatt (Google Books), ugyanis egy adott dokumentum legális nyilvánosságra hozatalához el kell telnie a törvényben megszabott szerző halála utáni 70 évnek (egyres információtárolók és

kapcsolódó jogok esetén 50, 25, 15 évnek). Ha ezt az időt nem akarjuk megvárni, akkor fel kell kutatni az adott mű összes közreműködőjét (illetve azok örököszeit) és velük írásos szerződésben megegyezni. Ezt a procedúrát hagyta ki sok mű esetében a Google is, hiszen ilyen nagytömegű digitalizálás esetén ez több energiát, utánajárást és pénzt igényel, mint a mű digitalizálása.

Ezeket a licencszerződéseket a publikáció megkönnyítésére hozták létre. Jó és manapság egyre népszerűbb példa erre a 2001-ben Lawrence Lessing által létrehozott Creative Commons (CC), melynek honosítása Magyarországon 2005-ben indult meg (<http://creativecommons.hu/>). Ez egy szerződés, de egyben egy mozgalom is, ami lehetőséget nyújt a szerzőknek, hogy műveiket a „néhány jog fenntartva” opcióval közkinccsé tegyék. A CC különböző előre megírt licenceket kínál erre a célra, pl.: „Jelöld meg!”, „Ne add el!”, „Ne változtasd!”, „Így add tovább!”, és ezek kombinációi (Drótos, 2006).

- ***Nyílt forráskódú szoftverek (OSS - Open Source Software)***

Pl.: Linux, Mozilla Firefox internet-böngésző, OpenOffice.org, Apache Web Server (<http://www.biztonsagosinternet.hu/node/102>) és egy kizárólag ilyen szoftverből álló operációs rendszer GNU (<http://hu.wikipedia.org/wiki/GNU>), valamint a GNU-licenzű wiki rendszer.

A Creative Commons szellemiségének jegyében ezek a szoftverek lehetővé teszik a programozók számára a továbbfejlesztést, módosítást. Segítségükkel lehetőség nyílik a web 2.0-ás szolgáltatások használatára. Ahogy azt már a web 2.0-tól megszokhattuk semmi sem végleges, minden továbbfejleszhető, javítható, változtatható, a legtöbb program béta verzióban fut (Ládi, 2008).

- ***Hírcsatornák***

Pl.: RSS, ATOM

Segítségükkel lehetőség adódik arra, hogy egy weboldalra felkerült híreket automatikusan továbbítsák a regisztrált felhasználóknak, így mentesítve őket az oldalak változásának folyamatos figyelésétől (Ládi, 2008b).

A RSS (Really Simple Syndication) segítségével mindenki könnyen egy helyre gyűjtheti az általa kedvelt témák weboldalainak (akár blogok, fórumok, elektronikus folyóiratok) újdonságait, friss híreit, cikkeit, anélkül, hogy egyesével meglátogatva folyamatosan figyelné őket (Paszternák-Takács-Mikulás, 2007). A GreatNews rendelkezik témafigyeléssel is. Itt kulcsszavakat adhatunk meg és azt is, hogy ezeket a kulcsszavakat

mely RSS csatornákon figyelje. A hírcsatornákat egy megfelelő RSS olvasó szoftver segítségével lehet olvasni. Több fajtájuk ismert: asztali vagy webes (<http://www.hirlapom.hu>, <http://www.google.com/ig>) illetve ingyenes vagy fizetős változat. Az RSS jogvédett, az ATOM viszont nyílt forráskódú, szabadon módosítható változtatható szoftver (Szűcs-Vida, 2007).

- **Podcast**

A iPod és a broadcasting szavak összeolvadásából jött létre. Videó – és hanganyagok közzétételét teszi lehetővé interneten. A felhasználót hírcsatorna segítségével értesíti az új tartalomról. A Podcasting lehetővé teszi mindenki számára az otthoni rádió és televízióműsor „sugárzását” (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Podcasting>).

Ezek a beszélgetések, videók egy beépített lejátszó segítségével bármikor és bárhol meghallgathatók, illetve megnézhetőek. A podcast-ek tehát internetes blogok, melyek bejegyzései mellé videó-, illetve hanganyagok kerülnek. Pl.: <http://www.vipcast.hu/>

- **Mashup**

A kifejezés a popszakmából ered. Olyan zeneszámot jelölnek vele, amely két (vagy több), általában különböző stílusú zene összegyűrésével keletkezik (pl.: The Beatles: White album + Jay-Z: The Black album = Danger Mouse: The Grey Album). Ezt átültetve a webre két vagy több web 2.0-ás alkalmazás együttes használatát nevezik mashup-nak. A leggyakoribb és leglátványosabb egy oldal összekapcsolása a GoogleMaps szolgáltatással. Pl.: a „Who is Sick?” (<http://whoissick.org/sickness/>), ahol egy város lakói oszthatják meg egymással, hogy éppen milyen betegségben szenvednek. Itt tünetek, életkor, nem, illetve település szerint kereshetünk a betegek között. A OnOneMap (<http://www.ononemap.com/>) egy térképes lakásadatbázist tartalmaz, ahol a lakásra kattintva megtudhatjuk annak típusát, a szobák számát, árait és a tulajdonos elérhetőségeit. A MappaMusica-val (<http://www.mappamusica.com/>) pedig megtekinthetjük egy adott ország legkedveltebb zenészeit, zenekarait (Jelenleg csak Európára és az orosz régióra nézve).

De ismertek más, nem csak térképszolgáltatással összekapcsolt oldalak, pl.: Retrievr (<http://labs.systemone.at/retrievr/>), Colr Pickr (<http://krazydad.com/colrpickr/>). Rengeteg a lehetőség, melynek szinte csak a kreativitás szab határt. A weben található egy lista, mely több, mint 1500 mashup ötletet ad: <http://www.programmableweb.com/mashuplist>. Így találkozhatunk például a Twitstori-val (http://twistori.com/#i_feel) is, mely különböző kifejezésekre keresve gyűjti össze a tweeteket (Bari, 2007).

A szolgáltatások listája természetesen nem teljes, hiszen egy állandóan változó, fejlődő világról van szó, ahol mindig új szolgáltatások, ötletek kerülnek előtérbe, esetlegesen tűnnek el, vallanak kudarcot (Ládi, 2008b). Példaként említhetjük a blogok esetét, melyek száma a kezdeti lelkesedés után az utóbbi években csökkent és nagyon sok az úgynevezett „halott” blog, melyet a készítőik már nem használnak.

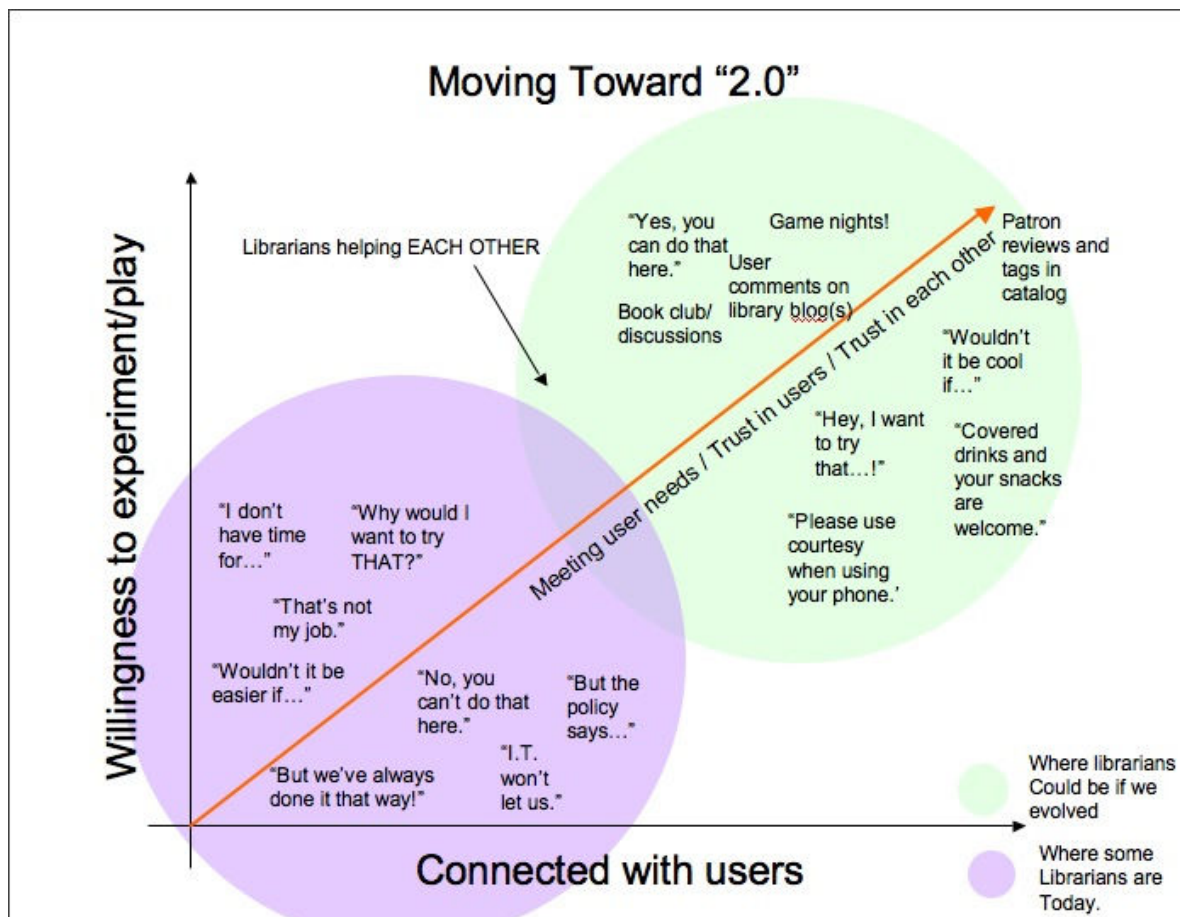
4. KÖNYVTÁR 2.0

4.1. Kialakulása, kezdetei

A könyvtárak az internet térhódításával komoly kihívás elé néznek. Manapság már majdnem minden lakásban van internet, a legtöbb embernek pedig egyszerűbb leülni a számítógép elé és beütni azt a bizonyos hat betűt, majd beírni a keresett témát, szöveget és keresni, mint elmenni a könyvtárba és onnan informálódni. Ezzel időt, energiát spórol meg. De vajon a találat mennyire releváns? Ugyanis a weben - kontrollátlanságából adódóan - rengeteg adat, információ található, sőt egyes kurrens és gyorsan változó témákban ez a legjobb hely a keresésre, de tudni kell, hogy hol keressünk.

A könyvtárak - a megváltozott információ és információhordozó technológia hatására – a web 2.0-ra viszonylag hamar reagálva (2005-ben) elindították a könyvtár 2.0 „mozgalmat”. Céljuk, hogy a felhasználókat visszahódítsák a könyvtárakba és újjáélesszék a velük való kapcsolatot. Ezt az elnevezést - mint már korábban is említettem - a manapság is divatos web 2.0 kifejezésből vették át, alkalmazták a könyvtárakra. (Paszternák-Takács-Mikulás, 2007)

A kifejezés Michael Casey nevéhez köthető, aki először 2005-ben használta a „Library Crunch” című blogjában (Kukor, 2008). Az utóbbi években rendkívül sokat beszélnek róla. A téma népszerűségét mutatja az is, hogy ezt a kifejezést többen használják netes fórumokon, blogokon, mint bármelyik „hagyományos” könyvtárral kapcsolatos fogalmat (Ládi, 2008b). Hasznosságáról viszont megoszlanak a vélemények. A legnagyobb lelkesedéssel a fiatal könyvtárosok, a legújabb generáció fogadta. A már megszokott, a hagyományos szolgáltatásokhoz kitartóan ragaszkodó könyvtárosok viszont kétkedéssel figyelték az „új tanokat”. A „mozgalom” negatív hatásaként értékelhető, hogy soha korábban nem közöltek ennyi ellenőrizetlen „tudományos” információt. Ez főként a külföldi lektorált folyóiratokra volt jellemző, ugyanis a hazai lapok jóval óvatosabban bántak a témával (Tóth, 2008). Ezt mutatja az is, hogy ugyan 2006 novemberében már a KIT hírlevélben írnak róla (Takács-Mikulás, 2006) az első – folyóiratban közétett - publikáció csak 2007-ben jelent meg a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros hasábjain Paszternák Ádám, Takács Dániel és Mikulás Gábor prezentálásában.

3. ábra: 2.0 a könyvtárak világában
 (Forrás: <http://www.flickr.com/photos/trucolorsfly/1002382201/sizes/o/>)

Elődje a könyvtár 1.0, amelyen tulajdonképpen a hagyományos könyvtárat értjük, hagyományos szolgáltatásokkal (Jávorszky-Koltay-Tóth, 2008). Ahogy az ábrán is láthatjuk (3. ábra) a korábbi, szabályokhoz megrögzötten ragaszkodó könyvtártól haladunk egy új modell felé, amely már jóval megengedőbb, innovatívabb, felhasználóközpontúbb, tehát a változás a szemléletmódban és az eszközhasználatban a legszembetűnőbb.

4.2. Jelentése

A web 2.0 ismeretében már a könyvtár 2.0 fogalmát is könnyebben meg tudjuk érteni és határozni.

„Interaktív, együttműködésen alapuló, multimédiás, webalapú technológiai alkalmazás, webalapú könyvtári szolgáltatásokhoz és gyűjteményekhez. Használóközpontú virtuális közösség, melyben a könyvtár nem egyedül felelős a tartalom előállításáért”. (Takács-Mikulás, 2006)

A könyvtáraknak tehát alkalmazkodniuk kell a mai világhoz, ami folyamatosan fejlődik, megújul és változik. A változáshoz fel kell mérniük a felhasználók igényeit, és törekedniük kell azok kielégítésére, követniük kell a technológiát, fejleszteni a kommunikációt és az együttműködést - mind a felhasználókkal, mind szakmán belül és kívül -, tájékozódni, inspirációt gyűjteni más területekről és levetkőzni a tökéletességre való törekvés gátjait (Szász, 2008). A könyvtáraknak a könyvtárhasználati szokásokkal együtt kell változniuk, a „testreszabhatóság” viszont nem csak átrendezhető, komfortos olvasótermeket, közös munkát lehetővé tevő tereket jelent, a könyvtári honlapok testreszabhatósága legalább ennyire fontos (közösségi oldalakon való jelenlét, blogok). (Szedlák, 2007)

Alapvetően újra kell gondolni a könyvtár fogalmát. Folyamatosan figyelni kell a kulcsszereplőket, reagálni a körükben történő változásokra és ezt a lehető leggyorsabban megjeleníteni, ami természetesen azzal is jár, hogy nem lesz idő tökéletes termékek létrehozására. Fel kell vállalni a folyamatos kihívásokat, az állandó bizonytalanságot és az igen gyakori „tévedést”. Az „alkalmazkodó könyvtár” lesz a jövő intézménye (Ládi, 2008b).

A könyvtárakkal együtt a könyvtárosoknak is változniuk kell. A hagyományos ismereteken túl újakat kell elsajátítaniuk, amiből a legfontosabbak a nagyfokú rugalmasság, nyitottság minden kezdeményezésre (Ládi, 2008b). Nem elég a külső, a csillogó technológia mellett tartalomnak, céloknak is kell lennie. A könyvtári világnak ismerni kell a web 2.0-t, tehát könyvtárosképzésnek részévé válhat (Koltay, 2008) és azzá is kell válnia.

A könyvtár pedig az olvasókkal lesz teljes. Eddig szó volt ugyan a fontosságukról, de a jövőben sokkal mérhetőbben jelennek majd meg valamennyi szolgáltatásban, ugyanis minden alkalmazás értékét az fogja megadni, hogy ők hogyan fogadják, hogyan ítélik meg azokat. Az eddigi egyirányú információáramlás helyett, a kétirányú információ-áramoltatásra helyeződik a hangsúly. A könyvtár tehát nem csak egy épület lesz tele

könyvekkel, hanem egy közösségi pont; nemcsak olvasás, hanem egyéb aktivitások színhelye is (Ládi, 2008). Így az eddig használt „olvasó” szó is tényleg vezethet, hiszen a könyvtár számos más lehetőséget is tartogat az oda betévedőnek (pl.: internetezés, televíziózás, tanfolyamok). Ideje rászokni a könyvtárhasználó kifejezésre (Szedlák, 2007). A könyvtárak használhatják a web 2.0 szolgáltatásait honlapjuk fejlesztésére; könyvtári blogok létrehozására; közösségi oldalakon való megjelenésre, reklámozásra; virtuális közösségek megszervezésére; a tájékoztatás és a könyv-hosszabbítás megkönnyítésére; közösen épített enciklopédiákra, wikire; az online katalógus fejlesztésére, képekkel, kritikákkal, hozzászólásokkal, felhasználói címkékkal, tag-ekkel; hírcsatornák létrehozására; virtuális könyvespolcok kezelésére és még sorolhatnánk a számtalan lehetőséget, melyet ez a technika magában rejt. Az alábbi fejezet ezen szolgáltatásokat, lehetőségeket mutatja be.

4.3. Szolgáltatásai

- **Blogok**

A blogokat kezdetben nagy lelkesedés övezte. A hazai könyvtári közösség szolgálatára jött létre a klog (hasonlóan a freebloghoz, és a blogtérhez), ami a könyvtári szakirodalmat próbálja meg feldolgozni. A kezdeti népszerű törekvések hatására a könyvtárak és a könyvtárosok is hoztak létre blogokat. Ezek témakörei különbözőek voltak. Például intézmény, szervezet életét bemutató blogok. Erre példa a még ma is működő orosházi Justh Zsigmond Városi könyvtár intézményi blogja (<http://blog.justhvk.hu/>) vagy az ELTE egyetemi könyvtári blogja (<http://egyetemi.klog.hu/>). Itt többek között ajánlásokat találhatunk, valamint érdekességeket, újdonságokat a könyvtárról, annak eseményeiről és a legújabb dokumentumokról. Ismertek még könyvtárosi (vagy hallgatói) énblogok, melyben a blogger az őt ért eseményeket taglalja és saját tapasztalatait, szubjektív véleményét osztja meg egy-egy témával kapcsolatban. Ilyen például Takács Dániel szakmai énblogja, az Élet és Könyvtár (<http://ek.klog.hu/>). De vannak még ismeretterjesztő (pl.: <http://jog.klog.hu/>) és technikai, oktató blogok is (<http://libuntu.klog.hu/>). Ahogy azt már korábban is említettem manapság nagyon sok „halott” bloggal találkozhatunk. Ennek egyik oka az – a könyvtári vonatkozását illetően –, hogy a könyvtárak – még mindig – nem igazán tapasztalták ki a blogok adta lehetőségeket. Nem tudják, hogy hogyan és pontosan mire használják őket (például néhány blog az intézmény honlapjának „másolata”, tulajdonképpen ugyanazok az információk találhatóak meg rajta, ezért felesleges), továbbá a közintézményektől megszokott hivatalos hangnem szokatlan lehet a blogolvasó számára, aki már megszokta az internetes kommunikáció „személyes”, tegező jellegét.

- **Azonnali üzenetküldés**

Egyre több könyvtárban megtalálható szolgáltatás. Az olvasók használhatják referenz kérdések feltételére, dokumentumhosszabbításra, illetve egyéb információkkal kapcsolatos kérdésekre, bejelentésekre. A könyvtáraknak is számos lehetőséget tartogat ez az üzenetküldési forma. Ezekről a lehetőségekről szó lesz a kérdőívek elemzésénél is.

- **Linkgyűjtemények**

Több könyvtár vállalkozott linkgyűjtemények készítésére. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban (FSzEK) a linkgyűjtemény menüpont (http://www.fszek.hu/konyvtaraink/kozponti_konyvtar/linkgyujtemeny) alatt a tematikus-

és szakmai linkgyűjtemények mellett megtalálhatók adatbázisokkal, e-folyóiratokkal, Európai Unióval, közhasznú információval, lexikonokkal, enciklopédiákkal, szótárakkal kapcsolatos linkgyűjtemények is. De készítettek egy linkajánlót gyermekek számára is. A linkeket itt – az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) szabályait mellőzve - egy-egy témakör köré csoportosítva adják meg ABC rendben, ami a felhasználók könnyebb tájékozódását segíti. De találunk olyan könyvtárat is, ami ETO rendben közli a linkgyűjteményeket. Itt a témákat az egyes főosztályokon belül találjuk meg. Ezt a módszert alkalmazza például a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár (<http://www.mzsk.hu/page.php?23>), ahol a linkek mellett az oldal rövid ismertetését, leírását, annotációját is megtaláljuk. Az egyetemek jellemzően egy-egy tudományterület köré csoportosítják a témákat, illetve azok internetes forrásait (pl.: társadalomtudomány, természettudomány, alkalmazott tudomány...stb.). Példa erre a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára (<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/eforras/link/link.html>) vagy a Miskolci Egyetem könyvtára (<http://www.lib.uni-miskolc.hu/hun/online/online.php>), ahol az e-könyvtár menüpont alatt sok más, az egyetemisták számára hasznos információ mellett (pl.: digitális könyvtárak teljes szöveggel, Web jogtár) tematikus linkgyűjteményt találunk.

Keresések fontos kiindulópontja lehet a LibInfo-n (<http://libinfo.oszk.hu/link.php>) található linkgyűjtemény, ami az egyes témák (sport, filmek, történelem...stb.) linkjeit abc rendben tartalmazza.

- **Wikik**

A wiki ideális eszköz portálok készítésére, de kutatások hasznos segítőtársa is lehet. Az így elkészült oldal könnyen változtatható; a szövegek közé egyszerűen beszúrhatók hangok, videók, képek. A legnépszerűbb wiki-készítő oldal a pbwiki (<http://www.pbwiki.com>), melyet a könyvtárak is alkalmaznak. Például a FSZEK-ban az európai uniós gyűjtemény történetét itt (<http://fszekeu.pbworks.com/>) ismertetik, emellett pedig egy link mutat a könyvtár európai uniós linkgyűjteményre, ami már a del.icio.us-on is elérhető (<http://del.icio.us/fszekeu>). Az FSZEKEU wiki mellett megtalálható még a – szintén FSZEK által létrehozott – Reneszánsz wiki is, melyet a 2008-as reneszánsz év kapcsán készítettek el. Az oldal tartalomjegyzékét az oldalsávban érhetjük el (sideBar). Itt találhatunk többek között reneszánsz zenével, táncokkal, képekkel kapcsolatos információkat, valamint a témához kapcsolódó könyveket, tanulmányokat. A Miskolci Egyetemi Könyvtár is készített egy wikit (<http://wiki.lib.uni-miskolc.hu/index.php/Kezd%C5%91lap>). Itt megtalálhatók a könyvtár szolgáltatásaival

kapcsolatos linkek (ami a könyvtár hivatalos honlapjáról szintén elérhető), valamint friss eseményekről, érdekességekről is informálódhatunk. Az utóbbiaknak viszont nem feltétlenül kell a könyvtári honlap részét képezniük, hiszen akik csak a könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatos információkra kíváncsiak (nyitva tartás, opac, szolgáltatások...stb.), azoknak zavaró lehet, a sok beszámoló és érdekesség. Így a könyvtár kvázi egy blogként használja a wiki szolgáltatását és az oldalt csak azok nézik meg, akik erre ténylegesen kíváncsiak.

- ***Közösségi oldalak***

A könyvtárak klubokat hozhatnak létre, melyek segítségével felhívhatják a figyelmet a könyvtárban történő esetleges változásokra, újdonságokra, hírekre, népszerűsíthetik a könyvtári rendezvényeket, illetve igény esetén itt is értesíthetik a felhasználót a könyvtárba beérkezett előjegyzett, vagy lejárt dokumentumról. A web 2.0 szolgáltatásainál már szó volt arról, hogy ezek az oldalak különböző alkalmazásokat, játékokat is tartalmazhatnak, most ezen alkalmazások könyvtárakra vonatkozó kínálatát mutatom be.

Az iwiw alkalmazásai között található meg többek között a „Könyvkolóniát”, a „Könyvpárbajt”, a „Líra könyvklubot”, a „Könyv, szőke nő, bölcsészt” és az „OSZK Digitális Könyvtárát”. A „Könyvkolónia” segítségével létrehozhatjuk saját virtuális könyvespolcunkat kedvenc könyveinkkel, íróinkkal, megadhatjuk, hogy mit olvasunk éppen és megnézhetjük ismerőseink ajánlásait is. Ehhez hasonló szolgáltatás a „Líra könyvklub” is kiegészülve a legújabb könyvekről, akciókról és könyves rendezvényekről való értesítésekkel. A www.moly.hu szolgáltatása a „Könyvpárbaj”, melynek során két könyv „párbajozik”. A párbaj során az a könyv nyer, amelyiket a felhasználók jobbnak ítélnék meg. A másik molyos szolgáltatás pedig a „Könyv, szőke nő, bölcsész”, a „Kő, papír, olló” mintájára. A játék szabálya a következő: a könyv kifog a szőke nőt, a szőke nő elcsábítja a bölcsészt, a bölcsész leszólja a könyvet. A felhasználó a gép ellen játszik. Ha a tipp nem egyforma, akkor valamelyik fél nyer. Az „OSZK Digitális Könyvtár” pedig az Országos Széchenyi Könyvtár (OSZK) virtuális könyvtári alkalmazása, melyben digitalizált könyvek között kereshetünk, az általunk kiszemelt könyvet pedig egy kattintással azonnal el is kezdhetjük olvasni. Az alkalmazások többségét igénybe vehetjük anélkül is, hogy az iwiw-en regisztrálnánk és felvennének alkalmazásaink közé, mert megtalálhatók, a moly (<http://konyvparbaj.hu/>), az OSZK (<http://oszkdk.oszk.hu/>) vagy a Könyvkolónia (<http://www.konyvkolonia.hu>) honlapján, azonban a felhasználók többsége könnyebben értesíthető, elérhető ezen a közösségi oldalon. Biztos, hogy van olyan, aki az iwiw nélkül rá sem találna ilyen szolgáltatásokra, és minden bizonnyal akadnak olyanok is,

akiknek így kényelmesebb ezen alkalmazások használata. Így, ha belépnek az iwiw-re egyszerre egy helyen használhatják ezeket a lehetőségeket.

A Facebook jóval széleskörűbb, személyre szabottabb lehetőségeket kínál, mint az iwiw. Például nem csak videó megosztására van lehetőségünk, a Facebook-ra feltölthetjük saját videóinkat is. Így egy könyvtár esetében lehetőséget nyújt helyben a reklámvideó megosztására. Emellett a képeket események, témák szerint mappákba rendezhetjük, különböző felhasználói csoportokat hozhatunk létre, így csak azok értesülnek adott eseményekről, hírekről, akik ezt kérték. Az eseményre való meghívásnál a meghívottak bejelölhetik, hogy megjelennek-e azon, így a könyvtár részben képet kap arról is hány főre számíthat a rendezvényén. Felhasználóként létrehozhatunk kvízeket is. Nem könyvtárártól/könyvtárosoktól eredő kvíz, de mindenképp említésre méltó „civil kezdeményezés”: a „Ki vagy a Szabó Ervin Könyvtárból?”, melyből kiderül melyik szubkultúra tagjai vagyunk, illetve a „Milyen könyvet írnának rólad?”, kitöltésével megtudhatjuk milyen történetek hősei lehetnénk.

- ***Kép- és videómegosztó oldalak***

Alkalmas könyvtári események, rendezvények, illetve a könyvtár bemutatására, népszerűsítésére szolgáló videók, képek feltöltésére.

- ***Fájlcserélő rendszerek***

A Magyar Elektronikus Könyvtárnak (MEK) már van torrent elérhetősége. Az oldalt egy lelkes önkéntes hozta létre 2006-ban (Szedlák, 2008). Itt található hangskönyveket mp3 formátumban, virtuális kiállításokat és egy Gutenberg e-books kategóriát, ami jelenleg még nincs feltöltve. A torrentek száma jelenleg 150 körüli, a felhasználók száma pedig már meghaladja a 2300-at. Mivel manapság egyre népszerűbb ez a letöltési forma, ezért érdemes lenne ezt a honlapot tovább fejleszteni. Felkerülhetnének a MEK honlapján megtalálható elektronikus könyvek, illetve a többi digitális könyvtár gyűjteményét is egy helyen lehetne kezelni - megakadályozva ezzel azt, hogy egy művet többször is digitalizáljanak – így a felhasználóknak is áttekinthetőbbé válna a hazai digitális dokumentumok gyűjteménye. Nem kéne külön-külön az OSZK, a Digitális Irodalmi Akadémia (DIA), a Borsodi Digitális Könyvtár és a többi elektronikus könyvtár honlapját felkeresniük, mert itt egy helyen megtalálnák mindazokat a dokumentumokat, amelyek digitalizálására sor került. Továbbá a már interneten fellelhető szerzői jogot nem sértő filmek, zenék, videók és képek is felkerülhetnének az oldalra, szintén a jobb átláthatóság, a könnyebb kezelhetőség és a többszörös digitalizálás elkerülése érdekében. Ehhez

természetesen a támogatások és pénzforrások mellett a könyvtárak szoros együttműködésére is szükség lenne.

- ***Hírcsatornák***

Az RSS-technológiát már a hazai könyvtárak is alkalmazzák. Például a FSzEK, ahol aktuális hírekről, rendezvényekről, kiállításokról, játékokról informálódhatunk ilyen módon. De ez az alkalmazás segítséget nyújt a könyvtárosoknak abban is, hogy egy tetszőleges témakör honlapjait figyelve értesüljenek annak legfrissebb híreiről, eseményeiről, illetve, hogy egy téma amatőr és szakértő tájékoztatói által létrehozott oldalt elérhetővé tegyék a könyvtári portálon segítve ezzel magukat és a szakterület iránt érdeklődőket (Paszternák-Takács-Mikulás, 2007).

- ***Podcast***

A könyvtár ennek segítségével értekezleteket, konferenciákat sugározhat (Szász, 2008).

- ***Mashup***

A Könyvtár 2.0 is egy mashup a web 2.0 eszközeinek együttes alkalmazásával. Blogok, fórumok, azonnali üzenetküldést lehetővé tevő alkalmazások a kommunikációra; tartalomszolgáltatás wikik, linkmegosztók, hírcsatornák segítségével; kapcsolattartás a közösségi oldalakon és a könyvtári online katalógus (OPAC) kiegészítése videó- és hanganyagokkal, elektronikus dokumentumok, ismertető, ajánlók, internetes áruházak, antikváriumok, képek és egyéb hasznos információk linkjeivel.

- ***Online kereskedelem***

A felhasználó fizetős könyvtári szolgáltatásokat vehet igénybe ennek segítségével. Ezt a könyvtári kereskedelmi formát először külföldi könyvtárakban vezették be. Magyarországon ebben a kezdeményezésben élen jár a nemzeti könyvtár az új főigazgatójával, Sajó Andreával, akinek a tervei között tudhatjuk még többek között a könyvtár korszerűsítését, használóbarát kulturális- és tudásközponttá tételét. Az intézmény az online fizetési lehetőséggel főleg a fiatalokat célozná meg (Toronyi, 2010). Ennek segítségével lehetőség nyílna a könyvtárba való elektronikus beiratkozásra és a könyvtári szolgáltatások - mint például virtuális tájékoztatás, irodalomkutatás, digitális dokumentumok - használatára a világhálón keresztül.

- ***Virtuális könyvespolcok***

Az alkalmazás segítségével létrehozhatjuk saját virtuális könyvespolcunkat kedvenc könyveinkkel, majd ezekhez a dokumentumokhoz megjegyzéseket is fűzhetünk, kategóriákba rendezhetjük, illetve értékelhetjük őket. Segítségükkel a könyvtáros

könnyebben ajánlhat könyveket az olvasóknak. Ilyen szolgáltatást nyújt a Moly (<http://www.moly.hu>) és a Könyvkolónia (<http://www.konyvkolonia.hu>) is. Ezeken az oldalakon ismertetések, vélemények olvashatók és megnézhetjük, hogy az általunk kiválasztott könyvet kik olvasták és olvassák jelenleg, milyen véleménnyel vannak róla, illetve, hogy mit olvasnak, olvastak még. Felhasználóként kritikákat, hozzászólásokat írhatunk, olvasóköröket hozhatunk létre, értékelhetjük a könyveket, elcserélhetjük vagy akár áruba is bocsáthatjuk őket. Továbbá megtudhatjuk még, hogy melyek a legjobbra értékelt könyvek, a legolvasottabb szerzők, informálódhatunk a legújabb könyvekről és könyves rendezvényekről, kiemelhetjük kedvenc idézetünket adott műből, megnézhetjük a szerző további írásait. A Könyvkolónián keresztül pedig lehetőség van dokumentumrendelésre a Libri online könyvesboltból (<http://www.libri.hu/konyv/>). Ezek az oldalak napról napra formálódnak, alakulnak. A fejlesztésekben a felhasználók is aktívan kiveszik a részüket ötleteikkel, tanácsaikkal.

A web 2.0 szolgáltatásai tehát számtalan lehetőséget kínálnak a könyvtáraknak. A kérdés csak az, hogy mennyire nyitott és rugalmas az intézmény, illetve annak vezetősége, fenntartója, él-e ezekkel a lehetőségekkel, megpróbálja-e e szolgáltatások segítségével barátságosabbá tenni az intézményt, szolgáltatásait, honlapját és kiszolgálja-e használóinak igényeit. A következő fejezetben a magyarországi megyei könyvtárak által kitöltött és visszaküldött kérdőívek segítségével hasonlítom össze az egyes megyék „vezető” könyvtárainak tapasztalatait a web 2.0 könyvtári hatásairól.

4.4. Kérdőív elemzése

A kiküldött tizenkilenc kérdőívből tizennégy érkezett vissza. A tizennégy könyvtárból nyolc könyvtár egyben a város könyvtára is, tehát a megyei önkormányzat mellett a városi önkormányzat támogatását is élvezi. A manapság elterjedt intézményi összevonások előtérbe helyeznék az egy településen lévő megyei és városi könyvtárak összevonását, ugyanis úgy vélik, hogy felesleges két, szinte hasonló funkciójú nagy könyvtárat fenntartani egy településen, valamint, hogy az összevonásokkal megoldódna a könyvtárak anyagi helyzete, melyeket - a könyvtárakra kevesebbet költő - megyei önkormányzatok mellett a város önkormányzata is támogatna. A válaszadó nyolc, megyei és egyben városi könyvtár helyzete változó. Akad köztük olyan is, amelyik anyagi helyzete még így is rossz, de a többség valóban nyitottabb és könnyebben hajlik az ésszerű változásra. Általánosan elmondható, hogy ezekben az esetekben pozitívabb, bizakodóbb válaszok érkeztek, mind a web 2.0 könyvtári alkalmazására, mind a civil életben való megjelenésre.

A megkérdezettek közül mindenki hallott már a web 2.0-ról. A többség szaksajtóból, előadásokról, konferenciákról, továbbképzésekről, internetről értesült, de egyesek megemlítik a hírleveleket, levelezőlistákat és a könyvtári blogokat is, egy válaszadó pedig megjegyzi a könyvtár dolgozóinak a könyvtári intézet által meghirdetett web 2.0-ás képzésen való részvételét is. Két esetben tesznek említést a jelenleg folyamatban lévő Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) és Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) projektekről, melyek majd jobban elősegítik a könyvtárakba való web 2.0-ás technológiák hatékonyabb alkalmazását.

Annak ellenére, hogy a válaszadók mindegyike ismeri ezt a kifejezést, az ismereteik és a használati szokásaik nagyon eltérőek. Egyesek a technikai feltételek hiányára hivatkoznak, holott a web 2.0-ás alkalmazások használatához nem kellene extra technikai eszközök. Ez is azt mutatja, hogy sokan nincsenek tisztában ennek a fogalomnak a jelentésével és a hozzá kapcsolódó szolgáltatásokkal. Sokan talán még most is jelentős informatikai fejlesztéseket képzelnek el ezen alkalmazások igénybevételének és szolgáltatásának hátterében, azonban, ahogy azt már a web 2.0 tárgyalásánál is említettem, a web 2.0-ás alkalmazások használatához minimális technikai háttér szükségeltetik.

A web 2.0-val kapcsolatban a többség a wikik és a linkgyűjtemények igénybevételét említi meg. A videómegosztó portálok közül a válaszadó könyvtárak fele igénybe veszi a

legnépszerűbb videómegosztó oldalt a Youtube-ot (<http://www.youtube.com>), emellett még egyesek párhuzamosan megemlítik a Myspace (<http://www.myspace.com>) és a Videa (<http://videa.hu>) használatát is. A válaszadók másik fele vagy a saját intézményi honlapján, blogján teszi közzé videóit, vagy a közeljövőben tervezi az intézmény PR filmjének megosztását, de sokan akadnak olyanok is, akik egyáltalán nem használják ezeket a szolgáltatásokat. A megkérdezettek több mint fele nem használja a képmegosztókat, csupán egy könyvtár tervezi könyvtári képek közzétételét. Az interneten képeket közzétevő intézmények pedig jellemzően saját honlappal, képgyűjteménnyel rendelkeznek, mindössze ketten jelölték meg ismert képmegosztók használatát, mint a Flickr (<http://www.flickr.com/>), vagy a Coppermine fotó galéria (<http://coppermine-gallery.net/>). A könyvtár 2.0-ás szolgáltatások igénybevételére vonatkozó kérdésre öt válasz érkezett. Ők a <http://www.konyvtar.hu>-t, könyvtári linkgyűjteményeket, a <http://www.moly.hu> szolgáltatását, könyvtári blogokat, interaktív könyvtári honlapot, illetve 24 órás elektronikus szolgáltatásokat (Pl.: OPAC, elektronikus ügyintézés) említik meg. Egy intézmény pedig a - még jelenleg folyamatban lévő – TIOP és TÁMOP pályázatok segítségével tervezi majd a könyvtár 2.0 szolgáltatásait – a web 2.0 eszközeivel - a saját könyvtárára alkalmazni.

A válaszadók zöme jelzi, hogy az online könyvtári katalógushoz csatolva megjeleníti, annak más elektronikus elérését. A válaszok itt is ellentmondásba ütköznek. Megnéztem ezeknek a könyvtáraknak az OPAC-ját és öt könyvtár esetében nem találtam semmilyen ilyen jellegű kiegészítést, elérést. Három könyvtár rendelkezett ilyen tekintetben bővebb szolgáltatásokkal. Ezek csatolják a dokumentumhoz annak ismertetéseit, ajánlásait, antikváriumok, online könyvesboltok elérhetőségeit és képeket is, négy könyvtár esetében pedig megjelenik a <http://www.konyvtar.hu> szolgáltatása is, melynek segítségével a dokumentumot feltudjuk venni a könyvtári polcunkra, hozzászólásokat írhatunk és közvetlenül innen beléphetünk a <http://www.konyvtar.hu>-ba. Ez egy interaktív honlap wikivel, virtuális polcokkal, illetve lehetőséget nyújt arra is, hogy több könyvtár katalógusában keressünk, a számítógép IP címét felismerve pedig megjeleníti a közelben lévő nagyobb könyvtárakat is.

Magyarország legnépszerűbb és magyar fejlesztésű közösségi oldalának, az iwiw-nek a szolgáltatását a könyvtárak többsége igénybe veszi, egy könyvtár pedig emellett még használja a MySpace-t is. Segítségével meghívókat küldenek a könyvtári rendezvényekre, eseményekre, közlik használóikkal a könyvtári újdonságokat, illetve javaslatokat, észrevételeket várnak – és kapnak - a könyvtári gyarapítással, szolgáltatásokkal

kapcsolatban, melyeket átgondolnak és amennyiben a kérés teljesítése lehetséges, teljesítik azt.

A web 2.0 könyvtári alkalmazásával kapcsolatban a válaszadók derülátók. Kiemelik az ifjúság szokásaihoz való alkalmazkodás pozitív hatásait, a látogatottság növekedését, az interaktivitást és a hatékonyabb kommunikációt. A többség úgy látja, hogy a felhasználók örömmel kapcsolódnak be aktívan a könyvtár virtuális világába és szívesen veszik ezeket a lehetőségeket. Azonban többen kiemelik azt is, hogy ezek önmagukban nem nyújtanak megoldást, az öncélú divatkövetés szükségtelen, a felesleges párhuzamosságokat pedig kerülni kell. Egy válaszadó említi az intézmény internet sávszélességi problémáit (meglepő módon egy fejlett régió könyvtáráról van szó), ami miatt kevesebb web 2.0-ás szolgáltatás található és hozzáteszi, hogy eddigi tapasztalatok szerint ezt a felhasználók nem is annyira igénylik. Valamint egy másik könyvtár munkatárs hiányában nem foglalkozik a kérdéssel.

Szolgáltatások

A könyvtárakban hasonlóak az igénybe vehető és kölcsönözhető dokumentumok. A legtöbb helyen található elektronikus dokumentumok is, illetve egy könyvtár e-book-ról és e-book olvasóról is beszámol. Az adatbázisok használatában sincs jelentős eltérés, két könyvtár jegyzi meg saját építésű online adatbázisát, ami távolról is elérhető, tehát igény esetén a többi könyvtár is használhatja. Adatbázis előfizetésekben szinte minden válaszadó említi a Pressdok-ot, illetve Hundok-ot és a Jogtárat. Ezen kívül minden könyvtárban ingyenesen megtalálhatók a Nava és az EBSCO adatbázisok.

Nagyrészt a szolgáltatások is megegyeznek. Mindenhol lehetőség van számítógép-, illetve internet-használatra, több helyen szkennelésre, írásos dokumentumok digitalizálására, és könyvek, dokumentumok házhozszállítására, mellyel az idősebb korosztály és rászorulókat ellátását segítik. Emellett néhányan még említést tesznek az intézményben működő saját kötetesükről is. A válaszadók egyike kiemelt figyelmet fordít a hátrányos helyzetűek – ezen belül a hallássérültek – könyvtári ellátására. A velük való könnyebb kommunikációra jeltolmácsot alkalmaz és ugyanitt indukciós hurok beépítésére is sor került. Két könyvtárban használhatnak a látogatók wifit is. Ez egy vezeték nélküli hálózat, melynek segítségével az intézményen belül saját készülékükről (laptop, mobiltelefon) csatlakozhatnak a világhálóra. Ezzel kényelmesebbé válik az internet-használat és a számítógépeknél, online katalógusnál történő esetleges sorban állás is csökkenhet. A könyvtár ezzel természetesen felvállalja azt is, hogy olyanok is betérnek hozzá, akik kezdetben csak a wifit használják, de a későbbiekben ez akár pozitív hatást is

eredményezhet, hiszen ezek a használók nagyobb eséllyel válnak majd a könyvtár aktív tagjává, és nagyobb eséllyel veszik majd igénybe az intézmény egyéb szolgáltatásait is.

A könyvtárak többségében az igénybe vehető eszközök terén sincs nagy eltérés, viszont két intézmény esetében elég szűk ez az eszköztár, mindössze számítógépre és mikrofilmolvasóra korlátozódik, ez pedig egy megyei könyvtárban elég meglepő.

Kommunikáció

Minden könyvtár elérhető interneten, telefonon, faxon, elektronikus- és hagyományos levélben és az ODR lelőhely-nyilvántartáson keresztül. Többen megemlítik a chat (MSN, Skype...stb.) használatát, ezen kívül néhányan megjegyzik a közösségi oldalakon való elérhetőséget, illetve blogon, fórumon való hozzászólási lehetőséget is. Minden könyvtár lehetőséget nyújt e-mail-es hosszabbításra, előjegyzésre, illetve referenz kérdések feltételére. A legtöbb helyen ezek a lehetőségek telefonon is élnek, de sokan megemlítik a chat-et, blogot és közösségi oldalakat is. Egyre több az olyan könyvtár, ahol a felhasználó a webopacra keresztül szabad kezét kap előjegyzésre és hosszabbításra. Az interneten és telefonon való egyéb lehetőségek között említik meg többet például csoportok bejelentését, időpont egyeztetést, programszervezést, hírlevelet, közhasznú információk megválaszolását, a könyvkeresést, illetve egyéb technikai kérdések megválaszolását.

Marketing

A válaszokból következően a könyvtárak többsége - két kivétellel, ahol egy PR munkatárs, illetve szakreferensek segíti a menedzselést - nem alkalmaz külön embert a könyvtári menedzsmentfeladatok elvégzésére, ez szinte minden esetben az igazgató, illetve a helyettesek, csoportvezetők feladata.

A könyvtár szolgáltatásait, rendezvényeit minden esetben az intézményi honlapon, személyesen, nyomtatott meghívókon, plakátokon, illetve szórólapokon hirdetik. Sokan küldenek elektronikus és hagyományos levelet, készítenek prospektust és megemlítik a közösségi oldalon való reklámozást is. SMS-en, chat-en és blogon keresztül két-két könyvtár kommunikálja programjait, illetve egy válaszadó megjegyzi a nyomtatott és elektronikus médiában való megjelenést is. De a sokak által komolynak tartott könyvtárvezetőknek is van humoruk. Az egyik intézmény ugyanis a reklám egy furcsa és érdekes formáját választotta. Ez a könyvtár összeköti a „kellemet” a haszonnal és megpróbálja a – felhasználókat sokszor nagyon bosszantó - felszólító levelek hátoldalán csalogatni őket a legközelebbi rendezvényre, illetve ott hívja fel figyelmüket a könyvtári újdonságokra is. Furcsa kettőség ez. Érdekes lenne megvizsgálni, hogy az érintettek hány százaléka jelenik meg a könyvtár éppen akkor hirdetett eseményén.

Képzések, rendezvények

Egy könyvtár kivételével minden intézmény tart kurzusokat. Ezek közül a legnépszerűbb a számítógép-kezelésre, internet-használatra és a könyvtár online szolgáltatásainak (OPAC, hosszabbítás, előjegyzés...stb.) használatára való tanítás. Ezek mellett még néhányan megemlítik az elektronikus ügyintézésrel kapcsolatos képzést (banki ügyintézés, ügyfélkapu, internetes álláskeresés...stb.) és a gyermekek könyvtárhasználatra nevelését is. A legtöbb intézménynek elég sokszínű a kínálata a rendezvények terén. A válaszadók zöme az irodalmi rendezvényeket említi meg, mint például az író-olvasó találkozók (speciális fajtája: a MŰÚT a könyvtárba vezet: találkozás jeles személyiségekkel – akik nem feltétlenül írók). Rendszeresen a könyvbemutatók, régi könyvek kiállítása, felolvasó estek, de több helyen szerepelnek zenei programok, koncertek is. A gyermekek számára olvasást népszerűsítő vetélkedők (pl.: Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny segítése), játékok, szabadidős foglalkozások, kiállítások (pl.: a hónap műtárgya), különböző pályázatok (rajz, fotó...stb.) szervezése jellemző, melyek legjobbjai egyes intézmények honlapján is megtekinthetők.

Az állandó rendezvények terén szintén nagyon változatos a kínálat. Legtöbbször az országos nemzeti ünnepek, illetve a megye és város életéhez kapcsolódó minden évben ismétlődő eseményekhez csatlakoznak (pl.: Magyar Kultúra Napja, Katona József Napok...stb.). Sok könyvtárban működnek különböző klubok a fiataloknak, a középkorostállynak (kiemelt figyelemmel a kismamákra és a családokra) és idősebbeknek egyaránt (pl.: Baba-mama, Elektromosgitar Klub, Vidám Költők Társasága, Filmklub...stb.), aminek a tagjai bizonyos rendszerességgel találkoznak, beszélgetnek. Egy-egy helyen megjelenő szolgáltatások még pl.: az évente egyszer megrendezésre kerülő 24 órás felolvasó est, olvasótáborok szervezése, APEH adótanácsadás, illetve adatbázis-bemutatók, előadás az elkészült elektronikus dokumentumokról.

A könyvtár kapcsolatai:

Sok könyvtár épületében lehetőség van az éhség és a szomjúság csillapítására (ezekben az intézményekben található kávéházak, automaták és büfék). Egy-egy helyen található külön színház- és rendezvénytermet is, valamint vásárok, kiállítások tartására alkalmas előcsarnokot. Ketten pedig megjegyzik a könyvtártól független irodai szolgáltatások (pl.: szkennelés, kötészet, másolás...stb.) működését is, melyek a kölcsönzési időn túl is igénybe vehetők.

A legtöbb könyvtár a kapcsolatok terén a kulturális intézményekkel (pl.: művelődési házak, színházak, oktatási intézmények) és más szak-, megyei-, illetve a megyén belüli

közművelődési könyvtárakkal, illetve a könyvtáros egyesületekkel (pl.: Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Informatikai és Könyvtári Szövetség) való kapcsolatait említi. Emellett többen megjegyzik a TIOP/TÁMOP konzorciumi partnerekkel, valamint a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszeren (KSZR) belüli kapcsolatokat, továbbá a Goethe Intézettel és a British Council-lal kötött együttműködési megállapodást. De sokan a megyei civil szervezetekkel (pl.: Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége, Vakok- és Gyengénlátók Szervezete, Vörös Meteor Természetjáró Sportkör) is összeköttetésben állnak. Többen említik még a határon túli könyvtárak és a testvérvárosok intézményeivel való együttműködést, éves cserelátogatásokat, illetve közös projekteket, pályázatokat és az ezekhez kapcsolódó rendezvényeket. A közvetlenül a határ mentén található megyei könyvtárak kiemelt figyelemmel segítik a határon túli magyarok, illetve a megye és város területén élő kisebbségek dokumentum-ellátását.

A könyvtárak többsége nyitott a civil életben való megjelenésre és igyekszik maximálisan részt venni a megye és a város életében. Ezen a téren is elég kreatív megoldások jelentkeznek, mint például a Könyvtár a strandon, Könyvtár a bevásárló központban (nyári ügyelet). Valamint kulturális eseményekhez kapcsolódó rendezvények szervezésével, mint a Költészet Napja a Fő téren, Középkori Piac tér; pályaválasztás előtt állók számára a Pályaválasztási kiállításon; gyermekeknek a „Lapozgass a fák alatt” (gyermekkönyvtár a játszótéren), illetve a gyermeknapon; ezen kívül még különböző fesztiválokon, például Szüreti Fesztivál, Pünkösdi Fesztivál, Kocsonyafesztivál, Szegedi Ifjúsági Napok, Képregényfesztivál, Bajai Halászléfőző Fesztivál, Kolbászfesztivál; továbbá egyéb időszaki programokhoz csatlakozva. Egy könyvtár említi meg a vállalkozók, vállalatok felé való közeledést is. Ők a közeljövőben terveznek könyvtári szolgáltatásokat kialakítani ilyen érdekeltségű személyek, intézmények részére.

Az összes könyvtár törekszik arra, hogy az országos könyvtári eseményeken részt tudjon venni. Megemlítik az Összefogás a Könyvtárakért, Internet Fiesta, NetteKész, Menet, Mese útja rendezvényeket, valamint a különböző hetekhez (pl.: Gyermekkönyvhét, Ünnepi Könyvhét, Művelődés Hete, Születés Hete) és napokhoz (Könyves Vasárnap, Országos Könyvtári Napok, Őszi Könyvtári Napok) köthető eseményeket. Egy könyvtár említi a Könyvtári Intézet felkérésére létrejövő közös projekteket - ez 2010-ben Kaleidoszkóp (határon átnyúló könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatos). A Megbocsátás Napjához és a Múzeumok-, illetve Könyvtárak Éjszakájához ugyan sokan kapcsolódnak, de egy válaszoló megjegyzi, hogy ezek még nem országos rendezvények.

A könyvtár 2.0 magyarországi megjelenése óta eltelt már több, mint három év, de a könyvtárak – ugyan bátrabbak, mint a kezdeteknél - még mindig vonakodnak egy kicsit tőle, és óvatosan kezelik a témát. Akadtak más országok (pl.: USA, Norvégia), ahol teljesen másképp reagáltak erre a helyzetre, ahol igyekeztek a könyvtárakba folyamatosan, minél előbb bevezetni a webes alkalmazásokat. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy itthon is azokat a szolgáltatásokat kell bevezetni és úgy, ahogy ez már máshol megtörtént. Egy máshol sikeresen alkalmazott szolgáltatás nem feltétlenül válik be nálunk is, és nem feltétlenül oldja meg a könyvtár jelenlegi – nem túl sok megbecsülésnek örvendő, kicsit mostohán kezelt – helyzetét.

Ennek egyik oka, hogy a magyar emberek mentalitása teljesen más, mint például az amerikaiaké. Az Egyesült Államokban például egy flash mob¹-hoz is többen csatlakoznak. Az Oprah Winfrey nevével fémjelzett talkshow 24. évadát egy chicagói bulival ünnepelték meg, ahol fellépett a Black Eyed Peas, akik a rendezvényre elhívták 800 rajongójukat - akiknek korábban már betanítottak egy táncot az „I Gotta Feeling” című számra. Ők beépülve a megjelent több ezres tömegbe a hallott számra elkezdték a koreográfiát, a tömeg pedig csatlakozott hozzájuk, így létrehozva egy flash mobot (<http://www.youtube.com/watch?v=WwRo0iCvoYE>) (.syl., 2009). Hamarabb lelkesülnek bizonyos dolgokért, lobbanékonyabbak, naivabbak, pozitívabb az életszemléletük, mint nekünk, bevállalósabbak és a csapatszellem is nagyobb bennük. Egyelőre nem hiszem, hogy egy magyar zenekar képes lenne erre magyar közönséggel. Minden esetre a Pannonia Allstars Ska Orchestra (PASO) próbálkozik, ha nem is flash mob-bal, valami hasonlóval, a közönség interaktivitását igénylő dologgal, és a 2008-as Sziget Fesztivál Nagyszínpadán a délután 3 órai hőségben sikerült is együttműködésre bírniuk a több ezres publikumot (<http://www.youtube.com/watch?v=EzKuub0jAx8&feature=related>). A repertoárjukban szerepel a The Ethiopians Train to Skaville című számának a dancehall átírata, aminek közepén lehalkulnak, leguggolnak és megpróbálják leguggoltatni a megjelent tömeget is, a guggolásból pedig a zene felerősödésével fokozatosan emelkednek fel, és ahol a dal eléri a csúcspontot, ott ugranak fel együtt. Mellesleg a PASO-nak van némi könyvtári vonatkozása is, ugyanis a gitárosuk informatikus könyvtáros szakon végzett és jelenleg az OSZK-ban dolgozik.

---

¹ „Jelentése: villámcsődület - előre szervezett csoportosulás, mely hirtelen jön létre valamely nyilvános helyen, a résztvevők közösen valami szokatlant tesznek, majd a csoportosulás feloszlik.” (<http://www.mobilitas.hu/kdriszi/flashmob>)

Minden ember más és ez a különbözőség még az ország határán belül is meglátszik. Mi magyarok kevésbé lelkesedünk az újdonságokért. A divathullám közepén, de inkább a lecsengésekor kezdjük el felvenni őket (nem mintha a web könyvtári bevezetése egy divathullám lenne - legalábbis nem szabadna annak lennie, mert a divatok lecsengenek és minden valószínűség szerint ez a „webmánia” is, de a web nem szűnik meg, hanem egyre inkább alapfeltétele lesz a jó könyvtárnak, egy természetes dolog, amivel megkönnyíthetik a kultúra közvetítését bárki számára). Két magyar könyvtárban is teljesen eltérőek lehetnek a tapasztalatok és láthattuk, hogy el is térnek. Hiszen van olyan könyvtár, amelyik szerint a használói nem igénylik ezeket a lehetőségeket.

Mindent összefoglalva a lényeg az, hogy maradjunk meg magyarnak, legyünk rá büszkék és formáljuk a szolgáltatásainkat a saját képünkre (a külföldi jó tulajdonságokat természetesen át lehet venni - például egy kicsit több optimizmust, pozitív életszemlélet). Nyugodtan merítsünk ötletet a külföldi példákból, de ne akarjuk minden áron azt megvalósítani, ha nem működik. Az amerikanizáció egyre inkább hozzánk is begyűrűzik - lebutított mesékkel, sorozatokkal, talkshow-kal, valóságshow-kal és a szórakoztató, lektűr irodalom előretörésével – és véleményem szerint nem ez a követendő út.

A záró fejezetben arról lesz szó, hogy különböző korosztályok és társadalmi rétegek hogyan képzelik el a „jövő könyvtárát”, milyen szolgáltatásokat vennének szívesen és melyek azok, amik szerintük elavultak, mellőzendőek; illetve arról, hogy a könyvtárak milyen népszerűsítő mozgalmakat, felhívásokat tesznek annak érdekében, hogy a jövő könyvtára, valóban közösségi és mindenki számára élvezhető, használható legyen.

4.5. Kitekintés – A könyvtárak jövője

Az ideális könyvtárat mindenki másképp képzei el. Mindenkinek mást jelent.

A kismamák és kisgyermekes anyukák egy gyermekbarát környezetet igényelnek (gyermek sarokkal, mese szobával, mesedélutánokkal, pelenkázóval...stb.). Mindezt a könyvtár azon részén, ahol az apróságok hangoskodása nem zavarja a többi látogatót és ahol egy empátikus és segítőkész, a gyermekekhez értő és a gyermekek nyelvén jól értő könyvtáros segítségével válogathatnak a dokumentumok közül saját maguk és csemetéik részére.

A kamaszok (az ifjúság) egy teljesen elkülönített részt szeretnének, ahol önállóan kereshetnek, olvashatnak, beszélgethetnek, élhetik a világukat, távol a szülőktől és a kisebbektől.

A főiskolásoknak, egyetemistáknak – akiknek köztudottan „soha sincs elég idejük”, a többség a vizsgák és beadandók előtti pár napban kap észhez és rohan a könyvtárba segítségért - olyan hely kell, ami akkor adja az információt, amikor nekik szükségük van rá, ilyenkor pedig a törvények és a jogszabályok a többséget a legkevésbé sem érdeklik. Legtöbbször a digitális tartalmak hozzáférhetőségének megkötöttségén bosszankodnak.

A nyugdíjasok (az idősebb korosztály) általában egy kommunikatív, érdeklődő könyvtárost keresnek. Nekik kevésbé fontos az, hogy milyen minőségű és mennyire kurrens a könyvtár állománya, ahogy az információhoz jutás gyorsasága is elenyésző tényező. A többségnek inkább az számít, hogy a személyzet megfelelő legyen, lehessen velük egy kicsit társalogni emellett, pedig tudjanak számukra valami olvasmányos, érdekes irodalmat ajánlani. Az utóbbi időben a látássérültek mellett az idősebb nemzedék is előszeretettel használja a hangoskönyveket.

A hátrányos helyzetűek megértést várnak, és azt, hogy az intézmény fel legyen rájuk készülve, hogy könnyebben tudjanak kommunikálni, mozogni a létesítmény területén. Például a látássérülteknek felolvasó programok, hangoskönyvek, a hallássérülteknek jeltolmács, indukciós hurok, a mozgássérültek számára akadálymentesített helyiségek, a nyelvi kisebbségnek a nyelvüket jól értő könyvtáros, illetve anyanyelvi irodalom, a rossz szociális helyzetűeknek pedig megfelelő nyitvatartási idő és eszközök biztosítása (pl.: számítógép-, internet használat). A könyvtárak az utóbbi időben fokozottan figyelnek erre és megpróbálják - az intézmény és a személyzet lehetőségeihez és adottságaihoz mérten - maximálisan kiszolgálni, ellátni őket.

A környezetvédők ökokönyvtárat, a kutatók egy nyugodt helyet szeretnének, elmélyült kutatómunkájukhoz.

Ahány réteg, annyiféle olvasási szokás. Természetesen ezt nem lehet kizárólag ezekhez a rétegekhez kötni, mindenesetre a többségnek megvannak a jellemző vonásai. Az információt különböző emberek különbözőféleképpen keresik. Eltérések jelentkeznek mind az információ minőségében, feldolgozottságában, mind pedig az információhordozó technikában is.

A legifjabb és a legidősebb korosztályra jellemző talán legjobban a többszöri olvasás. A nekik legjobban tetsző történeteket, regényeket szívesen, többször is újraolvassák, a kisebbek szülei, nagyszülei által újrhallgatják.

A kamaszok az éppen aktuális divatnak megfelelő szépirodalmat, az őket érdeklő, az őket érintő, róluk és nekik szóló irodalmat lapozgatják, emellett pedig már kezd előtérbe kerülni a digitális dokumentumok használata is.

A főiskolások, egyetemisták jellemzően szakirodalmat olvasnak. A lényeg a gyors adatszolgáltatás és a témához mért legfrissebb irodalom szolgáltatása, persze amennyire lehetséges mindez digitális formában.

Az üzletemberek friss és feldolgozott információra vágynak, természetesen azonnal.

A kutatók jellemzően sokat és gyorsan olvasnak, minőségi anyagot kívánnak.

Az, a manapság elég népszerű állítás, hogy a fiatal generáció nem, vagy éppen kevesebbet olvas tévinformáció. A mai fiatalok - az internetnek köszönhetően - többet olvasnak. Itt természetesen felvetődik az olvasott anyagok minőségének kérdésessége is és az, hogy vajon az interneten való olvasás egyenlő értékű-e egy dokumentum elolvasásával? Míg az egyik csak egy gyorsétermi szolgáltatás, addig a másik egy gasztronómiai élvezetet nyújtó élmény.

Az interneten szinte percenként frissülő információhalmazból ki kell válogatnunk a nekünk megfelelőket, melyeknek elolvasására kevés az idő, hiszen jönnek az újabb és újabb hírek, ezáltal rászokunk a minket érdeklő kulcsszavak keresésére, ennek következtében a felületes olvasásra, és egy szépirodalom elolvasásához már nem lesz türelmünk. Az illegális letöltések mellett a mozi népszerűségének visszaesésében is lehet hasonló párhuzamot vonni. Ugyanis az ember a televízió előtt rászokik (rákényszerül) arra, hogy egy másfél, két órás film alatt három-négy negyed órás reklámot végignézzon (tisztelet annak az egy-két kivételnek, akik elejétől a végig, teljes hosszában leadják a filmet). Hozzá szokik, ahhoz, hogy az általa nézett műsort félóránként, háromnegyed óránként megszakítják, addig pedig ő vagy megfeszülten figyeli a reklámot, mert nem mer

elkapcsolni, nehogy lemaradjon a folytatásról, vagy egyéb dolgait végzi. Így elkényelmesedik, ellustul és a moziban már nem lesz türelme egy helyben órákat ülni, hacsak az adott film nem tud nyújtani valami teljesen újat - mind képi világában, hangzásában, mind tartalmában - ami megfoghatná.

Nézzük, hogy a könyvtárak milyen felhívásokat tesznek a könyvtár népszerűsítésére, milyen „trükkökkel” próbálják meg használóikat az értékesebb irodalom olvasására ösztönözni.

Az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár munkatársai honosították meg hazánkban egy könyvtárlátogató fejéből kipattant ötletre a „**Veszíts el egy könyvet**” játékot, ami idén már a második esztendejét ünnepelte. A kezdeményezés hasonlít a Bookcrossing című angol nyelvű akcióhoz, azonban itt elsősorban magyar nyelvű könyveket terjesztenek. A mozgalomhoz csatlakozó könyvtárak, illetve magánszemélyek, miután regisztráltak a játék oldalán (<http://veszitsel.konyvtar.hu/>) különböző könyveket hagynak el nyilvános helyeken (pl.: parkok, vasútállomás, kocsomák pultja, orvosi váróterem), aminek első oldalára beragasztva egy kis játékmertetővel jelzik, hogy a dokumentumot szándékosan vesztették el, továbbá a megtaláló itt olvashatja még a játékkal kapcsolatos további teendőket is. Az elvesztés helyét és időpontját a honlapon tudják jelezni, a megtaláló pedig szintén itt tudathatja, hogy megtalálta a könyvet. A játék célja, hogy felhívják a figyelmet az olvasás fontosságára, és, hogy a játékosok saját kedvenc olvasmányukkal másoknak, ismeretleneknek is élményt adjanak (ELJÉCSÉ, 2008).

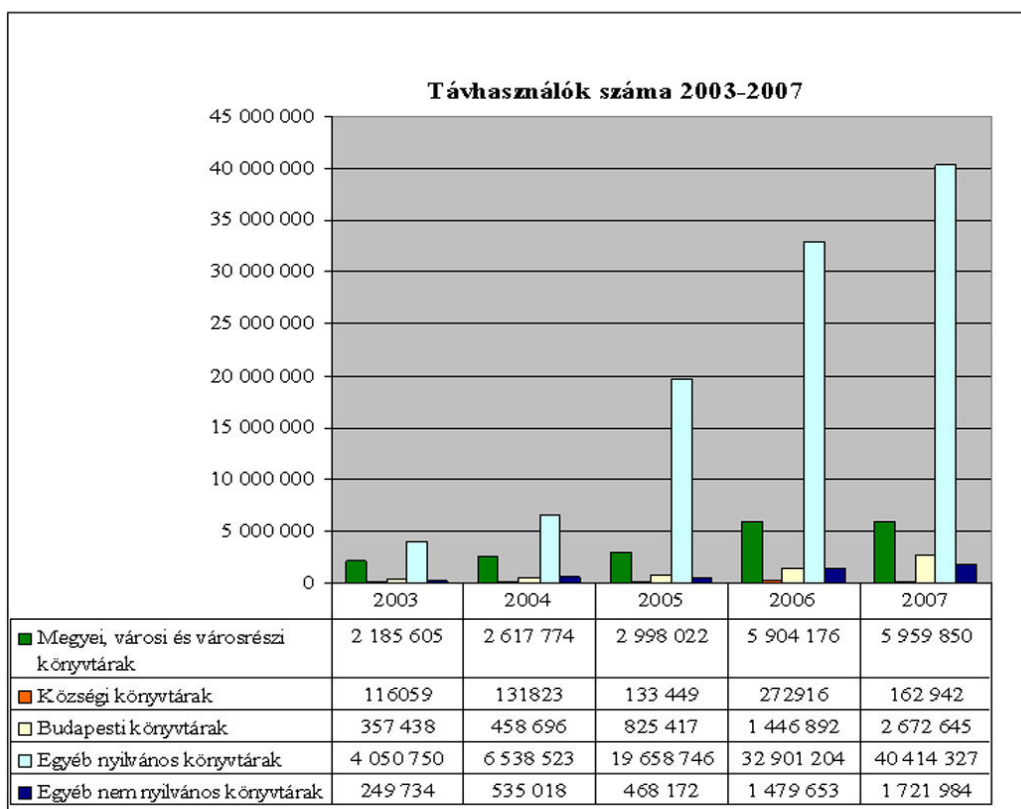
A „**Legyen egy könyv a kesztyűtartóban**” az Ask the Cat (<http://www.askthecat.eu/>) könyvtámogató kampánya. Egy társadalmi kampány, amivel a kezdő magyar írók és költők bemutatkozását segítik, illetve felhívják a figyelmet az autóban való várakozási idő hasznos eltöltésére. A kampány sikerességét jónéhány autókkal foglalkozó, vagy csak a könyveket átlagon felül szerető cég és magánszemély is segíti (<http://www.observer.hu/main/main.php?id=140>).

Míg az előzőek országos mozgalmak, a következő egy budapestiekhez szóló kampány. Az FSzEK által indított akció címe „**Klikkelj az olvasásra!**” (<http://klikkeljazolvasasra.hu/>). A 2010-ben indult mozgalom január 22-étől 2011. február 22-ig tart. A kampány a Magyar Kultúra Napjához kapcsolódva állítja az olvasást a figyelem középpontjába. Az akció részei: pályázatok, online társasjáték (<http://klikkkalandor.net/>), könyvajánlások, internetes interaktív szolgáltatások (<http://tudasdepo.fszek.hu/hirek>).

A rutinos könyvtárosok ezen kívül számos helyi „trükkel” próbálják meg olvasóikat az értékes irodalom olvasására bírni. Az egyik községi könyvtár könyvtárosa például a sokat

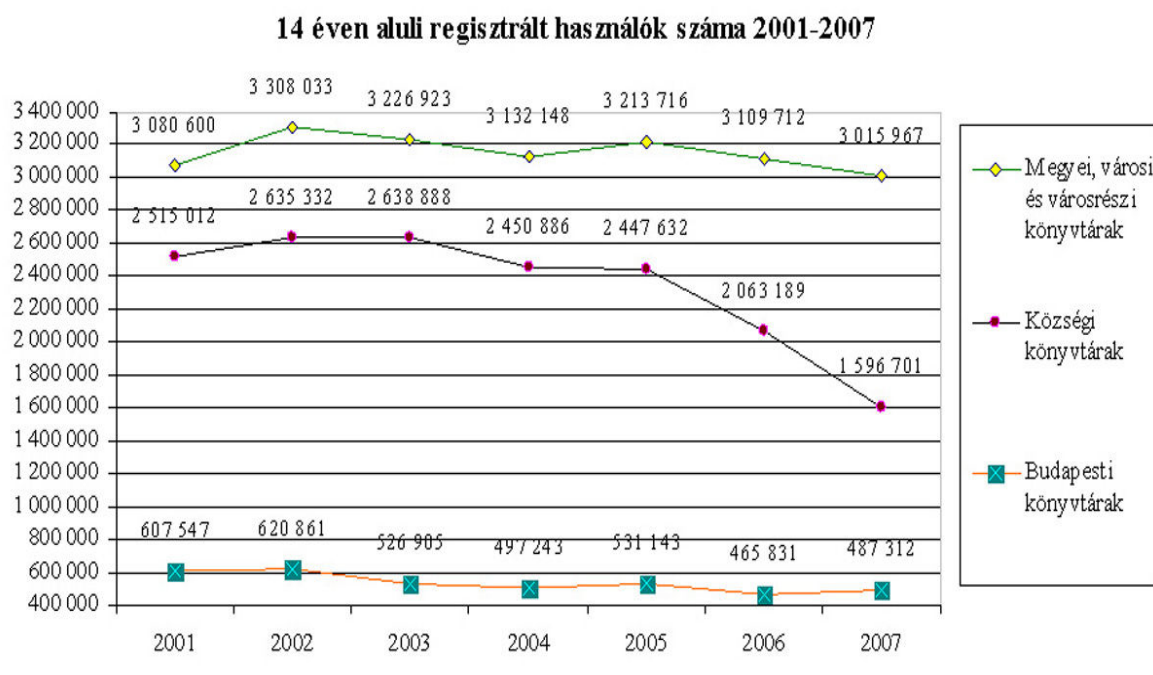
kölcsönzött, népszerű szépirodalmi könyvek közé (pl.: Danielle Steel, Nora Roberts, Lőrincz L. László) rejt el itt-ott értékesebb könyveket (pl.: Wass Albert, Jókai Mór írásait), amiket az olvasók előszeretettel kölcsönöznek. Az egyik városi könyvtár pedig bevezette az úgynevezett „kabátos” kölcsönzést. Az olvasó, aki éppen csak beszaladt az elolvasott könyvvel, de nincs sok ideje újat választani, a kölcsönző pult mellett található polcon szereplő – a könyvtárosok által kiválogatott - könyvek közül az épp akkor elsőre megtetsző könyvet kölcsönözheti ki. Egy kicsit hasonló ez a szupermarketek pénztáránál található csokoládés, édességes pult részhez, ami vonzza a szemet és nehéz neki ellenállni. Legalább olyan hatásos is. Ugyanis így a már több éve egyáltalán nem kölcsönzött, rég elfeledett könyveket is kikölcsönözték. Látszik, hogy rengeteg ötlet van, és a könyvtárosok igyekeznek ezeket kihasználni, amennyire lehet a különböző játékokban részt venni, kampányokhoz csatlakozni.

A jövőben a könyvtár nem fog elveszni csak jelentősen át fog alakulni, ahogy a felhasználói szokások is igencsak megváltoztak. Az eddigi megszokott hagyományos szolgáltatások mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a digitális szolgáltatások. A könyvtári statisztikákon már most is láthatjuk az online tájékoztatás és a távhasználat rohamos növekedését (4. ábra).

4. ábra Távhasználók száma 2003-2007 között
Forrás: (<http://tmt.omikk.bme.hu/image.html?id=55520>)

A 14 éven aluli korosztály könyvtárhasználata viszont jelentősen csökkent az elmúlt időszakban, mind a könyvtárba járás, mind a könyvkölcsönzés terén (5. ábra). Ez egyrészt betudható az iskolai oktatásnak, hiszen hiába kötelező a könyvtárhasználatot integráltan különböző tantárgyak óráiba beépíteni a legtöbb iskola ezt nem veszi figyelembe, ezért ezek a gyerekek nem tudják megfelelően használni a könyvtárat, és nem ismerik annak szolgáltatásait sem. Másrészt negatív előítéleteik vannak a könyvtárral, a könyvtárossal és az olvasással kapcsolatban és ezek a sztereotípiák nagy mértékben akadályozzák a könyvtárba járást is. Ezeknek a fiataloknak egy könyvolvasóról olyan személy jut eszükbe, aki kicsi, gyenge, szemüveget visel, és folyamatosan okoskodik. Mivel a könyvtárba azok járnak, akik olvasnak, ezért azt gondolják, hogy ilyen „lényekkel” van tele az egész intézmény, és ők nem akarnak ilyenek lenni. A könyvtárosok, és a könyvszerető közönség dolga, hogy ezeket a sztereotípiákat eloszlassa és jól célzott reklámmal, ennek a korosztálynak szóló megfelelő rendezvények, programok szervezésével visszahódítsa őket a könyvtárba, és elhitesse velük, hogy ez nem egy szörnyű hely, ami „okostojásokat gyárt”. Emellett természetesen a tanulás és a tanárok megbecsültségét is vissza kell hozni a köztudatba. A főiskolák, egyetemek ma már sokkal kevesebb olyan tanárnövendéket nevelnek, akik hivatásuknak érzik munkájukat. Sokan azért választják ezt a szakot, mert a felvételi során a kevés pontszám miatt ide könnyebb bekerülni. Ma már nagyon ritka a mentor jellegű tanár, akire a diákjai felnéznek, és akire követendő példaként, példaképként tekintenek. Ezen kívül a tanulás sem örvend túl sok megbecsülésnek. Az oktatási eszközök megújításával talán a diákok is jobban megszeretnék és magukénak éreznék ezt (például, ha kiselőadásait interaktív módon tarthatnák és a tanórákon a tanár is felhívná a száraz tananyag érdekességeire a figyelmet). A fiatalabbak (és az új tanárnemzedék is) jobban hajlanak a számítógép és a vele járó alkalmazások (pl.: diavetítés, oktató videók készítése) oktatásba való integrálására. Ezen kívül a zene is sokat segíthet. A megzenésített történetek sokkal jobban rögzülnek a gyermekek agyában, akik ezáltal szívesebben tanulnak. Már számos előadóművész és zenekar zenésített meg verseket, különböző történeteket. A legtöbb gyermekverset például a Kaláka, a W. H. <http://www.myspace.com/whperforminggroup> projekt tagjai pedig Shakespeare szonetteket keltenek életre (igaz az eredeti angol nyelven), de megemlíthetjük a Belga Királyok a házban című számát, ami a magyar királyok történetét meséli el röviden, 6 percben.

5. ábra A 14 éven aluli regisztrált használók száma 2001-2007
 Forrás: (<http://tmt.omikk.bme.hu/image.html?id=55517>)

A későbbiekben egyre inkább a közösségekre, az együttműködésre, közös katalogizálásra (folkszonómia, metaadatok) és a személyre szabott szolgáltatásokra helyeződik a hangsúly. A 2.0-ás könyvtár egy kulturális központ lesz, közösségi hely mind az interneten, mind pedig a valóságban. Az internet segítségével a könyvtár könnyebben megtalálja célközönségét. A könyvszerető, könyvekkel foglalkozó online közösségeknek leadott hirdetések célzottabban hatnak, könnyebben megtalálják az olyan személyeket, akik érdeklődnek híreik, rendezvényeik iránt.

A web és a könyvtár háborújának ideje véget vetni és békét kötni. Megérteni, hogy a web nem könyvtár és a könyvtár nem web. Mindegyiknek megvannak a maga előnyei és hátrányai, és így a kettő pozitívumait ötvözve kell a könyvtárosoknak egy felhasználóbarát intézményt, interaktív honlapot létrehozniuk, amely kiszolgálja a használói igényeket. El kell fogadni, hogy ma már a könyvtár „semmit” sem ér internet nélkül és az internet sem könyvtár nélkül. A releváns és kurrens szakirodalom eléréséhez mindkettőt kell használni, ezért egymás kiegészítőinek kell lenniük. A könyvtáraknak alkalmazniuk kell a web szolgáltatásait, hogy fent tudjanak maradni. Folyamatosan figyelniük kell a használókat, használói szokásokat, kívánságokat, elemezni őket és a szolgáltatásaikat hozzájuk igazítani. Cél: a felhasználók figyelmének folyamatos ébrentartása.

Az emberek gyors és friss információra vágnak. Egy olyan környezetben, ahol mindenki publikálhat, a könyvtárosok dolga, hogy felleljék a hiteles online, digitális forrásokat és

ezekhez társítsák a hiteles nem digitális gyűjteményeket, különböző szakterületek szerint csoportosítva. Ez a komoly használók számára jelentős értéknövekedést eredményezhet.

Fontos, hogy a web 2.0 alkalmazásával a minőség ne csökkenjen. A könyvtáraknak igényes szolgáltatásokkal, hiteles adatok közvetítésével meg kell őrizniük jó hírnevüket, és ezzel együtt kell a web 2.0 eszközeivel a minőség magas színvonalát biztosítaniuk. Egy új szolgáltatás bevezetése előtt különböző kérdéseket kell feltenni. Milyen újdonságot nyújt? Van-e rá igény a használók részéről? Van-e elég munkaerő a létrehozására, fejlesztésére és karbantartására? Ha ezeket megválaszoltuk és a szolgáltatás bevezetése ígéretesnek mutatkozik, akkor merni kell megújulni. 2007-ben – az akkori negatív hatások és tiltakozások ellenére - a Petőfi Rádió is megújult és rövidesen egy olyan közszolgálati, állami rádió lett belőle, ami műsoraival a fiatal értelmiséget szólítja meg, emellett pedig érdemes megemlíteni, hogy hallgatóságának folyamatos növekedésével versenybe tud szállni a kereskedelmi csatornákkal is.

A változás már elkezdődött. A kisebb városi könyvtárak (pl.: Orosháza) mellett már a nagyobb országos könyvtárak (pl.: OSZK, FSzEK, MEK) is csatlakoztak a könyvtár 2.0-ás mozgalomhoz. A már korábban említett OSZK-s igazgató váltással az új igazgatónőnek a célja a nemzeti könyvtárat közösségi ponttá tenni, a digitalizálást kiemelten támogatni és a használók igényeihez igazítani a szolgáltatásokat (pl.: új nyitvatartási rend).

A nagy fejlesztések közben persze az is fontos, hogy a könyvtár ne feledkezzen meg azokról sem, akik ragaszkodnak a hagyományokhoz, és a hagyományos könyvtári szolgáltatásokhoz. Az idősebb korosztály ugyan elismeri, hogy a „wurlitzerek modernebbek, de ők inkább a verkleinél maradnak”. A könyv ugyanis sokkal kényelmesebb, esztétikusabb és könnyebben kezelhető a számukra, mint a számítógép, vagy a különböző digitális dokumentumok. A könyvtár 2.0 tehát ne a hagyományos szolgáltatásokat váltsa fel, inkább egészítse ki őket.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatomban igyekeztem bemutatni a web hatását a könyvtárakra nézve. A sok kutatás és vizsgálódás után kiderült, hogy a web nem csak a könyvtárakra hat negatívan. A XXI. század társadalmában is nagy seb keletkezett. A web csillogásának nehéz ellenállni és a folyamatos fejlesztések egyre inkább valószerűvé teszik az online állapotokat is, amik ezáltal még vonzóbbá válnak.

Az internet már életünk részévé vált. Szinte minden lépésünkhöz segítségül hívjuk. Jegyeket rendelünk utazásunkhoz, különböző koncertekre, rendezvényekre, egyre elterjedtebb az online kereskedelem és az internetes ételrendelés is. Banki ügyeinket szintén itt intézzük, pénzünket itt utaljuk, itt tartjuk a kapcsolatot ismerőseinkkel (akár a közösségi oldalak, akár a chatek, email segítségével). Ha valamire szükségünk van a keresők segítségével legelőször itt informálódunk, online játékokkal mulatjuk az időt, a zenét és filmeket is innen szerzzük be. A könyvtárban (opac, online előjegyzés, hosszabbítás) és az oktatásban (e-felvételi, Neptun, ETR) is egyre nagyobb teret hódít az internet. De sok éves fennállása óta még mindig kérdéses az internetes kommunikáció és az adatbiztonság megoldása. Ha valaki valamit meg akar tudni rólunk, a legegyszerűbben itt teheti meg. Megnézi a közösségi oldalakon az adatlapunkat, képeinket, videóinkat. Aki kicsit jobban ért hozzá levelező rendszerünkben is kutathat, megnézheti, hogy a kereső segítségével mit kerestünk, melyik oldalakat látogatjuk a legtöbbször, mit rendeltünk ma ebédre, online naptárunkból megtudhatja, hogy miket tervezünk, mik a programjaink, a telefonunk GPS-ét bemérve pedig megközelítőleg öt méter pontossággal meg tudja mondani, hogy hol tartózkodunk. És ez nem paranoia. Ma már tényleg életünk egy részét itt éljük, ezáltal könnyen megismerhetővé, lenyomozhatóvá válunk.

A Youtube megismer. Az általunk nézett videók alapján ajánlásokat tesz nekünk (melyeket a „Recommended for You” menüpont alatt tekinthetünk meg), olyan videókat kínál, amiket még nem láttunk, de valóban érdekelnek. Ez egyik oldalról nagyon hasznos, viszont másik oldalról egy kicsit ijesztő is.

Sokan azt gondolják, ha megváltoztatják honlapjukat, törlik képeiket, videóikat, adataikat, akkor ezek mind kinyomozhatatlanná válnak. Ők nem hallottak még Brewster Kahle-ról az Internet Archives vállalat létrehozójáról. A vállalat célja: megakadályozni a web tartalmának múltba veszését, ezért igyekszik minél több internetes oldalról, képről, videóról egy másolatot készíteni. A gyűjteménye 2000-ben már elérte a százmilliárdos

oldalnagyságot, ami közel száz terabyte-nyi információ. Gyűjtésük fő részét az Alexa (<http://www.alexa.com/>) szolgáltatja, ezért óriási mérete ellenére az Archives gyűjteménye a világháló egy nagyon kis részét, csak a legnépszerűbb weboldalakat képviseli (Barabási, 2003).

Az ismerősök, barátok helyett egyre inkább előtérbe kerülnek az online közösségek. Erős valós barátságok helyett sokan az interneten osztják meg problémáikat, titkaikat. Ez a bizalom veszélyes is lehet, hiszen nem tudhatjuk, hogy ki ül a másik oldalon. A virtuális világnak komoly hatásai lehetnek a valós társadalomra, gazdaságra, az emberek testi, lelki, szellemi fejlődésére. Az egyre jobb képi és hangí világ és az egyre valószerűbb megjelenés (hangok, fények, 3D-s képi megjelenés) a gyermekeket vonzza a leginkább. Ennek a csábításnak nehéz ellenállni. Egyes játékok, online alkalmazások különböző hatásokat válthatnak ki az őket használókból. Elvonás esetén depresszió, agresszivitás és a külvilág felé való nemtörődömség jelentkezhethet, mindemellett pedig megjelenik nyelvünk elkopása is. Ennek oka a rengeteg rövidítés, a rossz helyesírás, és a magyar szavak és kifejezések angollal való helyettesítése. Vannak valós pénz alapú virtuális játékok, melyekért már egyesek ott hagyták 8 órás munkájukat, abban bízva, hogy a játék beváltja a hozzáfűzött reményeket, és az eddig munkából befolyt összeget tudják vele pótolni.

A web mottója, mi szerint „mindenki egyenlő”, egyre inkább kezd illúzióvá válni. A valós társadalmi megosztottság már kezd az internetes közösségi oldalakon is megnyilvánulni. Megfigyelhető, hogy különböző közösségi oldalakon egy-egy társadalmi réteg kiemelten van jelen. Ezáltal kialakulnak a virtuális társadalmi rétegek is.

A webnek sok pozitív tulajdonsága mellett megvannak a maga árnyoldalai. Néha nem árt egy kicsit megállni, pihenni és csak figyelni a körülöttünk lévő dolgokra, észrevenni az igazi értékeket, megnézni, hogy mit tegyünk azért, hogy legyen holnapunk. A kikapcsolódást, pihenést ne a számítógépes időtöltés tegye ki, töltsük időnket valós pihenéssel, valós, igaz barátokkal.

6. MELLÉKLETEK

Kérdőív

A web hatása a könyvtári szolgáltatásokra

A könyvtár adatai:

Neve:

Címe:

Honlap:

Jellege:

Könyvtárvezető neve:

Beiratkozott olvasók száma:

1. Ki/ kik felelős(ek) a könyvtár menedzseléséért? (tervezés, szervezés, irányítás, vezetés)

---

2. Hallott már a web 2.0-ról?

---

3. Ha igen, honnan?

.....
.....
4. Igénybe veszi-e ezeket a lehetőségeket? (Ha nem, miért?)

.....
.....
5. Ha igen, milyen formában? (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)

közösségi oldalakon való megjelenés

Facebook

Iwiw

MySpace

Egyéb _____

videómegosztó oldalak használata (videók rendezvényekről, a könyvtár bemutatása...stb.)

youtube

videa

egyéb _____

képmegosztó oldalak használata (képek a könyvtárról, a könyvtár rendezvényeiről...stb.)

Flickr

Photobucket

Egyéb _____

könyvtár 2.0-ás szolgáltatások:

www.moly.hu

egyéb _____

a könyvtári katalógushoz csatolva az adott dokumentum más internetes elérhetőségei:

- ismertető
- ajánló
- internetes áruházak
- antikváriumok
- képek
- elektronikus dokumentum
- egyéb _____

- blogok
- fórumok
- linkgyűjtemények
- wikik
- hírsatornák
- egyéb

.....

.....

.....

.....

6. Mi a véleménye ezekről a szolgáltatásokról? (Segítenek-e a könyvtár fejlődésében? Milyenek a felhasználók visszajelzései?)

.....

.....

.....

.....

7. A könyvtárban megtalálható szolgáltatások:

- *Dokumentumok kölcsönzése* (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)

Dokumentum**Megtalálható a****Kölcsönözhető?****könyvtárban?**

	IGEN	NEM	IGEN	NEM
könyv	☐	☐	☐	☐
kotta	☐	☐	☐	☐
partitúra	☐	☐	☐	☐
térkép	☐	☐	☐	☐
CD-ROM	☐	☐	☐	☐
zenei CD	☐	☐	☐	☐
DVD-ROM	☐	☐	☐	☐
bakelit lemez	☐	☐	☐	☐
DVD	☐	☐	☐	☐
videokazetta	☐	☐	☐	☐
hangkazetta	☐	☐	☐	☐
nyelvtanulást segítő lemezek	☐	☐	☐	☐
hangoskönyv	☐	☐	☐	☐
mikrofilm	☐	☐	☐	☐
diafilm	☐	☐	☐	☐
aprónyomtatványok	☐	☐	☐	☐
folyóiratok	☐	☐	☐	☐
helytörténeti dokumentumok	☐	☐	☐	☐
elektronikus dokumentumok	☐	☐	☐	☐
vakok és gyengén látók számára készült speciális dokumentumok	☐	☐	☐	☐
egyéb:	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐

☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

- *Van lehetőség az Önök könyvtárában számítógépes adatbázisok használatára, ha igen milyen formában? (Kérem, pipálja ki a lehetséges szolgáltatásokat!)*

CD-ROM

DVD-ROM

egyéb adatbázisok (pl.: interneten elérhetők: EBSCO, EISZ...stb.):

- *Adatbázisok, amelyekre a könyvtár előfizet:*

.....

.....

.....

- *Szolgáltatások, melyeket a felhasználó igénybe vehet (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)*

	IGEN	NEM
gyermekfoglalkozások	☐	☐
szakirodalmi tájékoztatás	☐	☐
irodalomkutatás	☐	☐
előjegyzés	☐	☐
fénymásolás	☐	☐
hangmásolás	☐	☐
számítógép-használat	☐	☐
internet-használat	☐	☐
nyomtatás	☐	☐
könyvtárközi kölcsönzés	☐ hazai	☐
	☐ könyvtárakból	
	☐ külföldi	

könyvtárakból		
könyvek, dokumentumok	☐	☐
házhoz szállítása	☐	☐
sajtófigyelés	☐	☐
online katalógus	☐	☐
terembérlés	☐	☐
CD/DVD írás	☐	☐
szkennelés	☐	☐
írássos dokumentumok	☐	☐
digitalizálása	☐	☐
házi videók digitalizálása	☐	☐
bakelit lemezek	☐	☐
digitalizálása CD-re	☐	☐
helybenhallgatás	☐	☐
laminálás	☐	☐
egyéb:	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

- *Milyen technikai eszközöket vehet igénybe a felhasználó? (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)*

	IGEN	NEM
televízió	☐	☐
számítógép	☐	☐
lapolvasó/szkenner	☐	☐
diavetítő	☐	☐
bakelitlejátszó	☐	☐
magnó	☐	☐
CD lejátszó	☐	☐
DVD lejátszó	☐	☐

mikrofilmolvasó	☐	☐
írásvetítő	☐	☐
projektor	☐	☐
flip chart tábla	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

8. Kommunikáció

- *A felhasználók milyen kommunikációs csatornán léphetnek kapcsolatba a könyvtárral? (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)*
  - Interneten
  - Telefonon
  - Faxon
  - E-mailben
  - ODR leőhely-nyilvántartáson keresztül
  - Levélben
  - Chat (Skype, Msn...)
  - Egyéb _____

- *Lehetőség van hosszabbítani, előjegyezni: (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)*
  - Telefonon
  - E-mailben
  - Chat (Megfelelő aláhúzendó!) Skype Msn
  - egyéb: _____
  - Egyéb

- *Lehetőség van referenz kérdéseket feltenni: (Kérem, pipálja ki a megfelelő választ!)*
  - E-mailben
  - Telefonon

Chat (Megfelelő aláhúzendó!) Skype Msn

egyéb: _____

Egyéb

- *Egyéb lehetőségek interneten, telefonon keresztül:*

.....
.....

9. Marketing:

- *Milyen formában hirdetik, reklámozzák a könyvtárat, szolgáltatásait, rendezvényeit? (Kérem pipálja ki a megfelelő választ!)*

Elektronikus:

Honlap

Hírcsatorna

Közösségi weboldalak

Email

Sms

Chat (Skype, Msn...)

Egyéb _____

Nyomtatott:

Meghívó

Plakát

Levél

Szórólap

Prospektusok

Egyéb _____

Szóban:

Személyes invitálás

Egyéb _____

- *Van felhasználóképzés a könyvtárban, ha igen mire készítik fel a könyvtárhasználókat? (online katalógus megfelelő használatának tanítása; hasznos honlapok, weboldalak ajánlása, illetve bemutatása, a keresők ésszerű használata...stb.)*

.....

.....

.....

.....

10.A könyvtár kapcsolatai:

- *Szervez-e a könyvtár rendezvényeket, kiállításokat, ha igen milyen jellegűeket?*

.....

.....

.....

.....

- *Vannak-e állandó rendszerességgel rendezvények? Melyek ezek?*

.....

.....

.....

.....

- *Könyvtár extra lehetőségei (A könyvtár épületében nem könyvtári szolgáltatások is helyet kapnak.pl.: mozi, büfé, csillagda...stb.):*

.....

.....

.....

- *Van-e kapcsolata más könyvtárakkal, intézményekkel? Melyek ezek? (Hazai, külföldi) Szerveznek közös programokat?*

.....

.....

- .....
- *Mennyire vesz részt a könyvtár a „civil” életben? (Könyvtáron kívüli eseményeken való részvétel, promotálás. pl.: könyvtár a sziget fesztiválon; könyvtár a strandon...stb.)*
- .....
- .....
- .....

- *Milyen országos rendezvényeken vesz részt? (Összefogás a könyvtárakért, megbocsátás napja, könyvtárak éjszakája...stb.)*
- .....
- .....
- .....

7. IRODALOM

7.1. Forrásjegyzék:

<http://www.flickr.com/photos/trucolorsfly/1002382201/sizes/o/>

<http://itmanagement.earthweb.com/img/2007/12/getting-fired.jpg>

<http://novaspivack.typepad.com/RadarNetworksTowardsAWebOS.jpg>

<http://tmt.omikk.bme.hu/image.html?id=55517>

<http://tmt.omikk.bme.hu/image.html?id=55520>

7.2. Felhasznált szakirodalom:

.sylvia: 20 ezres flashmobbal lepte meg a Black Eyes Peas Oprah Winfreyt 2009.09.11.
http://velvet.hu/blogok/gumicukor/2009/09/11/20_ezres_flashmobbal_lepte_meg_a_black_eyes_peas_oprah_winfreyt/ (2010. március 21.)

1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

Barabási Albert-László: Behálózva. Budapest: Magyar Könyvklub, 2003

Bari Máriusz: Mashup: a web 2.0 új színfoltja = HVG, 2007.12.10.
http://hvg.hu/Tudomany/20071209_kreativ_web20_otletek_mashup.aspx (2010. január 18.)

Drótos László: Két kultúra? A © és a (cc) = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 53. évf. 2006. 4.sz. 159-167 p.

ELJÉCSÉ: Veszíts el egy könyvet! = Evangélikus Élet, 73. évf. 2008. 14.sz. 5.p.

Griffiths, Jose-Marie: Why the Web is not a library?. FID Review, vol. 1., No. 1., International Federation for Information and Documentation (FID), La Haye, 1999. p. 13-20.

Gulli, Antonio - Signorini, Alessio: The Indexable Web is more than 11.5 billion pages, 2005
<http://www.cs.uiowa.edu/~asignori/papers/the-indexable-web-is-more-than-11.5-billion-pages/> (2010. március 14.)

Internet World Stats. Miniwatts Marketin Group, 2009
<http://www.internetworldstats.com/stats.htm> (2010. március 30.)

Jávorszky Ferenc - Koltay Tibor - Tóth Erika: Nincs Könyvtár 2.0 Könyvtár 1.0 nélkül: oktatási tapasztalatok és elképzelések. Agriamédia 2008.

Koltay Tibor: A Web 2.0 kritikája = Könyvtári Figyelő, 54. évf. 2008. 3. sz. 498-505 p.

Kukor Ferenc: Könyvtár 2.0 a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 55.évf. 2008. 9.sz. 403-414. p.

Ládi László: 2.0 a weben és a könyvtárban = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 55. évf. 2008. 9. sz. 415-423. p.

Ládi László: Könyvtár 2.0 = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 17. évf. 2008. 2. sz. 16-29. p

Lewandowski, Dirk - Mayr, Philipp: Exploring the academic invisible web. Library Hi Tech, vol. 24., No. 4., 2006. p. 529-539.

Mesterházy Dorka - Mikó Ivett: A letöltések kora = Wan2, 2009. 10. sz. 31-39. p.

Paszternák Ádám - Takács Dániel - Mikulás Gábor: Könyvtár 2.0, avagy közösen vagyunk tudásbirtokosok = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 16. évf. 2007. 9. sz. 10-23. p.

Ries, Al – Trout, Jack: A marketing huszonkét vastörvénye. Budapest: Bagolyvár könyvkiadó, 1995

Szász Péter: Könyvtár 2.0 = Könyvtári kis híradó, 13. évf. 2008. 2. (50.) sz.3-5 p.

Szedlák Ádám Zoltán: A jövő könyvtár nem egy unalmas hely = Origo, 2007.11.22.
<http://www.origo.hu/techbazis/internet/20071119-konyvtar-20-kaveval-az-iwiwen-msnen.html> (2009. december 20.)

Szedlák Ádám Zoltán: Kirándulás a bittorrent legális oldalán = Origo, 2008.01.24.
<http://www.origo.hu/techbazis/internet/20080124-bittorrent-legalis-letoltesre-is-hasznalhato.html> (2010. február 14.)

Szűcs Viktor – Vida Andrea: Web 2.0 – a könyvtárak világában = Hegyi Ádám - Simon Melinda (2007). „Apró cseppekből lesz a zápor”. Bakonyi Géza emlékkönyv. Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 137-159 p.

Takács Dániel - Mikulás Gábor: Könyvtár 2.0 KIT-híresokor 2006. nov. 4. <http://www.gmconsulting.hu/inf/kit/hiresokor/konyvtar20.htm> (2010. január 16.)

Tóth Máté: Online közösségi terek használóknak és könyvtárosoknak. Könyvtár 2.0 alkalmazások Norvégiában = Könyvtári Figyelő, 54. évf. 2008. 2. sz. 265-280 p.

Toronyi Attila: Megújulna a nemzeti könyvtár – új főigazgató, új tervek = Infovilág 2010.02.09. <http://infovilag.hu/index.php?action=printnews&id=16960> (2010. február 10.)

<http://www.biztonsagosinternet.hu/node/102> (2010. január 20.)

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Blog> (2010. január 07.)

http://hu.wikipedia.org/wiki/Google_Maps (2010. január 04.)

<http://hu.wikipedia.org/wiki/GNU> (2010. január 13.)

<http://hu.wikipedia.org/wiki/PayPal> (2010. január 16.)

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Podcasting> (2010. január 10.)

http://hu.wikipedia.org/wiki/Second_Life (2010. január 12.)

http://hu.wikipedia.org/wiki/Web_2.0 (2010. január 09.)

<http://hu.wikipedia.org/wiki/WikiMapia> (2010. január 15.)

<http://www.mobilitas.hu/kdriszi/flashmob> (2010. március 14.)

<http://www.observer.hu/main/main.php?id=140> (2010. február 15.)

<http://www.programmableweb.com/mashuplist> (2010. február 01.)

<http://tudasdepo.fszek.hu/hirek> (2010. március 03.)

<http://www.youtube.com/watch?v=EzKuub0jAx8&feature=related> (2010. március 06.)

<http://www.youtube.com/watch?v=WwRo0iCvoYE> (2010. február 27.)

Összefoglaló

Dolgozatomban a web hatását vizsgáltam a könyvtári szolgáltatásokra nézve. Azt, hogy a web mennyiben változtatta meg a könyvtárhasználatot, egy kérdőíves felmérés segítségével pedig tanulmányoztam, hogy a könyvtárak hogyan reagáltak erre, mennyire újították meg szolgáltatásaikat, és milyen mértékben csatlakoztak a könyvtár 2.0 mozgalomhoz. A dolgozat végén kitértem a jövőbeli tervekre, teendőkre és elképzelésekre is.

Remélem, hogy a tanulmány elolvasásával sikerült átlátható képet adnom a könyvtárak mai helyzetéről.

Kulcsszavak:

informatika

internet

könyvtár 2.0

web 2.0

Nyilatkozat

Alulírott Mészáros Kornélia ezennel hozzájárulok, ahhoz, hogy a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar, a dolgozatom egy példányát könyvtárában őrizze (elektronikus adathordozón és nyomtatott formában), azt mások számára hozzáférhetővé tegye, vagy nyilvánosságra hozza.

Jászberény, 2010.04.07.

Mészáros Kornélia